

Nr 28

Utlåtande i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i lagen den 3 januari 1947 (nr 1) om allmän sjukförsäkring, m. m., dels o c k i ämnet väckta motioner.

Genom en den 4 mars 1955 dagtecknad proposition, nr 114, vilken hänvisats till lagutskott och behandlats av andra lagutskottet, har Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll, föreslagit riksdagen att

dels, jämlikt § 87 regeringsformen, antaga härvid fogade förslag till

1) lag angående ändring i lagen den 3 januari 1947 (nr 1) om allmän sjukförsäkring,

2) lag om ändring i lagen den 17 december 1954 (nr 774) med särskilda bestämmelser om frivillig sjukpenningförsäkring i allmän sjukkassa, samt

3) lag angående ändrad lydelse av 11 § lagen den 14 maj 1954 (nr 243) om yrkesskadeförsäkring,

dels o c k antaga härvid fogade förslag till

4) lag angående ändring i lagen den 29 juni 1946 (nr 431) om folkpensionering,

5) lag angående ändrad lydelse av 16 § 1 mom. lagen den 26 juli 1947 (nr 530) om särskilda barnbidrag till änkers och invaliders m. fl. barn, samt

6) lag angående ändring i lagen den 26 juli 1947 (nr 531) om bidrag till änkor och änklingar med barn.

De vid propositionen fogade lagförslagen är av följande lydelse.

Förslag

till

Lag**angående ändring i lagen den 3 januari 1947 (nr 1) om allmän sjukförsäkring**

Härigenom förordnas, att 7, 11, 29, 34 och 47 §§ lagen den 3 januari 1947 om allmän sjukförsäkring¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

7 §.

Sjukkasmedlem, vars — — — — — vara sjukpenningförsäkrad.

Sjukkasmedlems hustru, som sammanlever med sin man och själv är medlem i allmän sjukkassa men vars årsinkomst av förvärvsarbete ej uppgår till ettusentvåhundra kronor, är jämväl sjukpenningförsäkrad, dock ej för längre tid än till och med den månad, varunder hon fyller sextiosju år, och ej heller för tid efter utgången av den månad, varunder hon börjat uppbära folkpensionsförmån i annan form än ålderspension, så länge förmånen åtnjutes.

Kvinnlig sjukkasmedlem, vars årsinkomst av förvärvsarbete ej uppgår till ettusentvåhundra kronor, är jämväl sjukpenningförsäkrad, såframt hon

a) är gift och sammanlever med sin man eller, om sammanlevnaden mellan makarna hävts, med barn under 16 år, som vid tiden för sammanlevnadens hävande var sjukvårdsförsäkrat såsom barn till henne eller maken, eller

b) efter att hava varit gift sammanlever med barn under 16 år, som vid tiden för äktenskapets upplösning var sjukvårdsförsäkrat såsom under a) sägs.

Försäkring, som i andra stycket avses, gäller ej för längre tid än till och med den månad, varunder kvinnan fyller sextiosju år, och ej heller för tid efter utgången av den månad, varunder hon börjat uppbära invalidpension eller sjukbidrag enligt lagen om folkpensionering, så länge sådan förmån åtnjutes.

¹ Senaste lydelse, se beträffande 7 och 29 §§ SFS 1953: 569, beträffande 11 och 47 §§ SFS 1954: 244 samt beträffande 34 § SFS 1954: 518.

(Gällande lydelse)

Avlider make till hustru, som i andra stycket *avses*, skall *utan hinder därav* försäkringen bestå intill utgången av tredje kalendermånaden efter den, då mannen avlidit.

(Föreslagen lydelse)

Avlider make till hustru, som i andra stycket *under a) sägs*, skall, *om makarna sammanlevde men barn som där avses ej finnes*, försäkringen bestå intill utgången av tredje kalendermånaden efter den, då mannen avlidit.

Annan än — — — — — obligatoriska sjukpenningförsäkringen.

11 §.

Sjukkassa skall — — — — — därav påkallas.

Ändring av medlems sjukpenningförsäkring till följd av beslut, som avses i första stycket andra punkten, må ej ske förrän vid det månads-skifte, som inträffar närmast efter det beslutet härom fattats. Därest medlems sjukpenningförsäkring eljest skall ändras, skall, om ej annat följer av vad i 7 § *tredje* stycket sägs, ändringen ske vid månads-skiftet närmast efter det anledning till ändringen uppkommit.

Under tid, — — — — — 31 § stadgas.

Beslut angående — — — — — delgivas denne.

Ändring av medlems sjukpenningförsäkring till följd av beslut, som avses i första stycket andra punkten, må ej ske förrän vid det månads-skifte, som inträffar närmast efter det beslutet härom fattats. Därest medlems sjukpenningförsäkring eljest skall ändras, skall, om ej annat följer av vad i 7 § *fjärde* stycket sägs, ändringen ske vid månads-skiftet närmast efter det anledning till ändringen uppkommit.

29 §.

Sjukhjälp i form av sjukpenning eller ersättning för sjukhusvård utgår vid varje sjukdom för högst sjuhundratrettio dagar, dock för högst nittio dagar för tid efter utgången av den månad, varunder försäkrad fyllt sextiosju år *eller varunder försäkrad börjat uppbära folkpensionsförmån i annan form än ålderspension*, så länge förmånen *åtnjutes*.

Sjukhjälp i form av sjukpenning eller ersättning för sjukhusvård utgår vid varje sjukdom för högst sjuhundratrettio dagar. *Sådan sjukhjälp utgår dock vid varje sjukdom för högst nittio dagar för tid efter utgången av den månad, varunder försäkrad fyllt sextiosju år; och för den som åtnjuter folkpensionsförmån i annan form än ålderspension utgår sjukhjälp för högst nittio dagar efter utgången av den månad, varunder han börjat uppbära sådan förmån. Uppbär den som är sjuk-*

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

penningförsäkrad enligt 7 § första stycket annan folkpensionsförmån än ålderspension redan före sjukdomens första sjukperiod, skall ifrågavarande tid av nittio dagar räknas från utgången av den månad, varunder han börjat uppbära dylik förmån med ett till följd av ändrade inkomstförhållanden ökat belopp.

Vid tillämpning — — — — — nämnda tid.

34 §.

Avgifterna för sjukvårdsförsäkringen, försäkringen för grundsjukpenning och försäkringen för tilläggssjukpenning skola vara för sig vara så avvägda, att de i förening med andra för ifrågavarande del av sjukkasseverksamheten tillgängliga medel må antagas förslå till infriande av förfallna utfästelser, förvaltningskostnader och övriga den allmänna sjukkassan i denna del åliggande utgifter ävensom till erforderlig fondbildning; och skola härvid kassans förvaltningskostnader i sin helhet fördelas på avgifterna för sjukvårdsförsäkringen och försäkringen för grundsjukpenning. Avgifterna för sjukvårdsförsäkringen skola tillika förslå till de utgifter för läkemedel, som enligt vad Konungen med riksdagen därom förordnar skola åvila kassan.

Avgifterna för sjukvårdsförsäkringen, försäkringen för grundsjukpenning och försäkringen för tilläggssjukpenning skola vara för sig vara så avvägda, att de i förening med andra för ifrågavarande del av sjukkasseverksamheten tillgängliga medel må antagas förslå till infriande av förfallna utfästelser, förvaltningskostnader och övriga den allmänna sjukkassan i denna del åliggande utgifter ävensom till erforderlig fondbildning; och skola härvid kassans förvaltningskostnader i sin helhet fördelas på avgifterna för sjukvårdsförsäkringen och försäkringen för grundsjukpenning. Avgifterna för sjukvårdsförsäkringen och försäkringen för grundsjukpenning skola tillika förslå, de förra till de utgifter för läkemedel och de senare till de utgifter för sjukpenning i övrigt, som enligt vad Konungen med riksdagen därom särskilt förordnar skola åvila kassan.

Avgifterna för — — — — — helt krontal.

Avgifterna för — — — — — hela krontal.

Sjukförsäkringsavgifterna skola — — — — — av tillsynsmyndigheten.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

47 §.

Sjukpenningförsäkrad medlem, — — — — — av förvärvsarbete.

Sjukkasmedlems hustru, som sammanlever med sin man, äger, vare sig hon är sjukpenningförsäkrad enligt 7 § första stycket eller enligt andra stycket av samma paragraf, genom frivilliga avgifter försäkra sig hos den centralsjukkassa hon tillhör för erhållande av sjukpenningtillägg, uppgående till en, två eller tre kronor för dag, dock högst det av dessa belopp, som motsvarar skillnaden mellan sex kronor och den sjukpenning hon eljest äger uppbära till följd av försäkring enligt denna lag.

Försäkring för — — — — — föregått sjukperioden.

Kvinnlig sjukkasmedlem, som i 7 § andra stycket under a) och b) avses, äger, vare sig hon är sjukpenningförsäkrad enligt första eller enligt andra stycket av nämnda paragraf, genom frivilliga avgifter försäkra sig hos den centralsjukkassa hon tillhör för erhållande av sjukpenningtillägg, uppgående till en, två eller tre kronor för dag, dock högst det av dessa belopp, som motsvarar skillnaden mellan sex kronor och den sjukpenning hon eljest äger uppbära till följd av försäkring enligt denna lag.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1956.

Vad i 7 § andra stycket enligt den nya lydelsen sägs skall äga motsvarande tillämpning i fall då sammanlevnaden hävts eller äktenskapet upplösts före den 1 januari 1955 och kvinnan sammanlever med barn under 16 år vilket vid tiden för sammanlevnadens hävande eller äktenskapets upplösning skulle hava varit sjukvårdsförsäkrat såsom barn till henne eller hennes make, därest lagen om allmän sjukförsäkring då ägt giltighet.

Det åligger medlem, som icke är sjukpenningförsäkrad enligt 7 § andra stycket i den äldre lydelsen men som skall vara sjukpenningförsäkrad enligt detta lagrum i den nya lydelsen, att enligt de föreskrifter, som meddelas av den i 91 § lagen

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

om allmän sjukförsäkring avsedda tillsynsmyndigheten, före utgången av år 1955 lämna sjukkassan de uppgifter, som erfordras för tillämpningen av denna lag. Underlåter medlem att fullgöra denna uppgiftsskyldighet och har sjukkassan ej ändock kunnat besluta angående medlemmens sjukpenningförsäkring, blir försäkringen gällande först från och med ingången av kalendermånaden närmast efter den, då sjukkassan erhållit vetskap om att medlemmen skall vara sjukpenningförsäkrad.

Bestämmelserna i 29 § första stycket i deras nya lydelse skola äga tillämpning jämväl å sjukdom, som inträffat före den 1 januari 1956, i den mån sjukhjälpstiden enligt bestämmelserna i deras äldre lydelse icke utgått vid ikraftträdandet av denna lag.

Förslag

till

Lag**om ändring i lagen den 17 december 1954 (nr 774) med särskilda bestämmelser om frivillig sjukpenningförsäkring i allmän sjukkassa**

Härigenom förordnas, att 1, 2, 3 och 5 §§ lagen den 17 december 1954 med särskilda bestämmelser om frivillig sjukpenningförsäkring i allmän sjukkassa skola hava ändrad lydelse på sätt nedan angives.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

1 §.

Den som vid utgången av december 1954 var medlem av erkänd sjukkassa för erhållande av sjukpenning men som icke är sjukpenningförsäkrad enligt lagen den 3 januari 1947 (nr 1) om allmän sjukförsäkring äger, utan hinder av vad i nämnda lag finnes stadgat däremot stridande, för tiden intill utgången av juni 1955 i den allmänna central-sjuk-kassa han tillhör genom frivilliga avgifter försäkra sig för sjukpenning enligt vad nedan sägs.

Den som vid utgången av december 1954 var medlem av erkänd sjuk-kassa för erhållande av sjukpenning men som icke är sjukpenningförsäkrad enligt lagen den 3 januari 1947 (nr 1) om allmän sjukförsäkring äger, utan hinder av vad i nämnda lag finnes stadgat däremot stridande, för tiden intill utgången av juni 1960 i den allmänna centralsjuk-kassa han tillhör genom frivilliga avgifter försäkra sig för sjukpenning enligt vad nedan sägs.

2 §.

Anmälan för erhållande av försäkring enligt denna lag skall göras före den 15 februari 1955 eller, såvitt angår den som från och med ingången av år 1955 blivit sjukpenningförsäkrad i allmän sjuk-kassa men vars försäkring enligt sjuk-kassans beslut sedermera upphört, inom två veckor från det beslutet härom delgivits honom.

Anmälan för erhållande av försäkring enligt denna lag skall göras före den 31 juli 1955 eller, såvitt angår den som blivit sjukpenningförsäkrad enligt lagen om allmän sjukförsäkring men vars försäkring sedermera upphört, inom två veckor från det beslutet härom delgivits honom.

Försäkring enligt — — — — — erkända sjuk-kassan.

I fråga — — — — — den tidigare.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

3 §.

Försäkring enligt denna lag skall avse sjukpenning till det belopp, för vilket medlemmen vid utgången av år 1954 i erkänd sjuk-kassa var försäkrad under de första 90 sjukhjälpdagarna. Översteg nämnda belopp tre kronor, skall dock försäkringen enligt denna lag avse ett belopp av tre kronor för dag.

Å sjukpenning — — — — — motsvarande tillämpning.
Sjukpenning må — — — — — av arbetsförmågan.
För dag, — — — — — nämnda belopp.
Vid varje — — — — — 90 dagar.

5 §.

Till centralsjuk-kassa — — — — — för barntillägg.

Kostnaderna för försäkringen skola, i den mån de icke täckas av avgifterna för densamma jämte statsbidrag och andra för försäkringsverksamheten tillgängliga medel, belasta försäkringen för grundsjukpenning i kassan.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1955; dock skall 5 § andra stycket lända till efterrättelse från och med den 1 januari 1955 och må fråga om försäkring enligt denna lag behandlas redan före förstnämnda dag.

Den som vid utgången av juni 1955 är försäkrad enligt lagen den 17 december 1954 (nr 774) i dess ursprungliga lydelse skall, såframt han ej annat begär, utan ny anmälan anses försäkrad jämväl för tiden därefter och må, om försäkringen avser annan sjukpenning än som medges enligt 3 § i den nya lydelse

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

sen, alltjämt vara försäkrad för samma sjukpenning.

Har anmälan för erhållande av försäkring ej gjorts inom tid, som stadgats i 2 § i dess ursprungliga lydelse, må sjukpenning ej utgivas för tid före den 1 juli 1955 och skall för sådan tid avgift för försäkringen ej heller erläggas.

Förslag

till

Lag

angående ändrad lydelse av 11 § lagen den 14 maj 1954 (nr 243) om yrkesskadeförsäkring

Härigenom förordnas, att 11 § lagen den 14 maj 1954 om yrkesskadeförsäkring skall hava ändrad lydelse på sätt nedan angives.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

11 §.

För tid till och med nittionde dagen efter den då *yrkesskada inträffar*, dock längst till den dag skadan medför rätt till livränta, (s a m o r d n i n g s t i d) äger *den skadade, såframt han* är försäkrad enligt lagen om allmän sjukförsäkring, rätt att erhålla sjukhjälp från allmän sjukkassa enligt vad därom är stadgat i *nämnda lag*.

Drabbas någon, som är försäkrad enligt lagen om allmän sjukförsäkring, av yrkesskada, äger han för tid till och med nittionde dagen efter den då *skadan inträffade*, dock längst till den dag skadan medför rätt till livränta *eller till och med den dag rätten till sjukpenning upphör enligt 29 § nämnda lag*, (s a m o r d n i n g s t i d) rätt att erhålla sjukhjälp från allmän sjukkassa enligt vad därom är stadgat i *lagen om allmän sjukförsäkring*.

Är skadad, som avses i första stycket, under samordningstiden eller del därav ej sjukpenningförsäkrad i allmän sjukkassa, skall för sådan tid till honom utgivas sjukpenning enligt denna lag med belegg motsvarande vad han skulle hava ägt uppbära från sjukkassan, därest han varit obligatoriskt sjukpenningförsäkrad enligt lagen om allmän sjukförsäkring. Vad nu sagts skall icke gälla försäkrad, som avses i 3 § andra stycket denna lag, och ej heller arbetstagare, som enligt 28 § första stycket lagen om allmän sjuk-

(Gällande lydelse)

Är den *skadade* under samordningstiden eller del därav ej försäkrad enligt lagen om allmän sjukförsäkring, skall för sådan tid till honom utgivas ersättning enligt denna lag med belopp, som han skulle hava ägt uppbära i *sjukhjälp från allmän sjukkassa*, därest han omfattats av den obligatoriska sjukförsäkringen.

Medför yrkesskada — — — — — den *skadade*.

(Föreslagen lydelse)

försäkring undantagits från sjukpenningförsäkring.

Är den, *som drabbas av yrkesskada*, under samordningstiden eller del därav ej försäkrad enligt lagen om allmän sjukförsäkring, skall för sådan tid till honom utgivas ersättning enligt denna lag med belopp, som han skulle hava ägt uppbära, därest han omfattats av den obligatoriska sjukförsäkringen.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1955 men äger icke tillämpning i fråga om skada, som inträffat dessförinnan, och ej heller i fråga om sådan i 6 § första stycket b) eller c) eller tredje stycket lagen om yrkesskadeförsäkring avsedd skada, som yppats senare, därest den skadade icke efter denna lags ikraftträdande varit utsatt för inverkan av den art, som orsakat skadan.

Förslag

till

Lag

angående ändring i lagen den 29 juni 1946 (nr 431) om folkpensionering

Härigenom förordnas, dels att 13 § 1 mom. och 18 § 1 mom. lagen den 29 juni 1946 om folkpensionering¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives, dels ock att under 38 § samma lag skall närmast efter 1 mom. införas ett nytt moment, betecknat 2 mom., av nedan angiven lydelse och att såsom följd härav nuvarande 2 och 3 mom. av sistnämnda paragraf skola hava ändrad numrering på sätt nedan sägs.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

13 §.

1 mom. Med årsinkomst avses i denna lag all den inkomst, för år räknad, som någon skäligen kan antagas komma att under den närmaste tiden åtnjuta. Såsom inkomst räknas icke folkpensionsförmån, allmänt barnbidrag eller understöd som någon på grund av skyldskap eller svägerlag må vara föranledd att utgiva.

1 mom. Med årsinkomst avses i denna lag all den inkomst, för år räknad, som någon skäligen kan antagas komma att under den närmaste tiden åtnjuta. Såsom inkomst räknas icke folkpensionsförmån, allmänt barnbidrag, *sjukhjälp från allmän sjukkassa* eller understöd som någon på grund av skyldskap eller svägerlag må vara föranledd att utgiva.

18 §.

1 mom. Det pensionsbelopp, som efter bifall till ansökning om folkpension eller jämkning av sådan pension eller efter upphävande av förordnande om indragning eller minskning varom förmåles i 38 § 2 mom. första stycket först förfaller till betalning, skall, där den pensionsberättigade under den tid å vilken pensionsbeloppet belöper i väsentlig mån erhållit sin försörj-

1 mom. Det pensionsbelopp, som efter bifall till ansökning om folkpension eller jämkning av sådan pension eller efter upphävande av förordnande om indragning eller minskning varom förmåles i 38 § 3 mom. första stycket först förfaller till betalning, skall, där den pensionsberättigade under den tid å vilken pensionsbeloppet belöper i väsentlig mån erhållit sin försörjning

¹ Senaste lydelse, se beträffande 13 § 1 mom. SFS 1954: 134, beträffande 18 § 1 mom. SFS 1952: 396 samt beträffande 38 § 2—3 mom. SFS 1951: 157.

(Gällande lydelse)

ning av allmänna medel, till den del pensionsbeloppet motsvarar vad den myndighet som tillhandahållit försörjningen visar sig hava för nämnda tid utgivit för den pensionsberättigades samt hans makes och minderåriga barns försörjning uppbäras av myndigheten. Föranleda eljest särskilda skäl till att pensionsbelopp som *nu sagts* bör helt eller till viss del uppbäras av annan än den pensionsberättigade, äger pensionsstyrelsen förordna därom.

(Föreslagen lydelse)

av allmänna medel, till den del pensionsbeloppet motsvarar vad den myndighet som tillhandahållit försörjningen visar sig hava för nämnda tid utgivit för den pensionsberättigades samt hans makes och minderåriga barns försörjning uppbäras av myndigheten, *dock icke vad av pensionsbeloppet enligt 38 § 2 mom. skall avdragas för sjukhjälp från allmän sjukkassa.*

Föranleda eljest särskilda skäl till att pensionsbelopp som *avses i första stycket* bör helt eller till viss del uppbäras av annan än den pensionsberättigade, äger pensionsstyrelsen förordna därom.

38 §.

2 mom. Vid utbetalning av invalidpension, sjukbidrag, änkepension, hustrutillägg eller kommunalt bostadstillägg till sådan förmån med belopp, avseende längre tid än en månad, till den som är berättigad till sjukhjälp från allmän sjukkassa i form av sjukpenning eller hempenning jämte i förekommande fall barntillägg därå skall, såvida ej annat följer av vad nedan sägs, från pensionen för den tid sjukhjälp avser avdragas sjukhjälsbeloppet till den del det överstiger nittio kronor. När fråga är om hempenning, skall avdrag ske som om sjukpenning utgått. Avdraget belopp skall utbetalas till sjukkassan.

Vad i första stycket är stadgat skall icke gälla, såframt utbetalningen av folkpension är föranledd enbart av att förordnande enligt 3 mom. första stycket av denna para-

(Gällande lydelse)

2 mom. Finnes grundad anledning antaga att folkpension bör indragas eller minskas, äger pensionsstyrelsen, innan beslut därom i vederbörlig ordning fattats, förordna att pensionen tillsvidare icke skall utbetalas eller ock att den tillsvidare skall utgå med det minskade belopp, vartill förhållandena må föranleda.

Vid utbetalning av pensionsbelopp, avseende längre tid än en månad, må avdragas vad den pensionsberättigade eller hans make på grund av ändrad beräkning av pensionen eller eljest uppburit för mycket i pension.

På framställning av nykterhetsnämnd äger pensionsstyrelsen förordna, att folkpension till den som är eller nyligen varit hemfallen åt alkoholmissbruk skall utbetalas till kommunal myndighet eller den pensionsberättigades make eller annan person att användas till den pensionsberättigades eller hans familjs uppehälle. Är pensionsberättigad till följd av ålderdomssvaghet, sjuklighet eller annan därmed jämförlig orsak ur stånd att själv omhändervärdas honom tillkommande folkpension, må pensionsstyrelsen ock förordna,

(Föreslagen lydelse)

graf upphävt, och skall, där invalidpension eller sjukbidrag utgöres av enbart grundpension, gälla endast om utbetalningen avser längre tid än ett kvartal. Vid jämkning av pension skall vad i första stycket sägs avse allenast fall där pensionen ökas på grund av att årsinkomsten minskat; och må härvid avdrag ske endast å det belopp, med vilket pensionen ökat.

3 mom. Finnes grundad anledning antaga att folkpension bör indragas eller minskas, äger pensionsstyrelsen, innan beslut därom i vederbörlig ordning fattats, förordna att pensionen tillsvidare icke skall utbetalas eller ock att den tillsvidare skall utgå med det minskade belopp, vartill förhållandena må föranleda.

Vid utbetalning av pensionsbelopp, avseende längre tid än en månad, må avdragas vad den pensionsberättigade eller hans make på grund av ändrad beräkning av pensionen eller eljest uppburit för mycket i pension.

På framställning av nykterhetsnämnd äger pensionsstyrelsen förordna, att folkpension till den som är eller nyligen varit hemfallen åt alkoholmissbruk skall utbetalas till kommunal myndighet eller den pensionsberättigades make eller annan person att användas till den pensionsberättigades eller hans familjs uppehälle. Är pensionsberättigad till följd av ålderdomssvaghet, sjuklighet eller annan därmed jämförlig orsak ur stånd att själv omhändervärdas honom tillkommande folkpension, må pensionsstyrelsen ock förordna, att folkpensionen skall ut-

(Gällande lydelse)

ordna, att folkpensionen skall utbetalas till annan än den pensionsberättigade.

Har visst såsom folkpension utgående belopp ej lyfts före utgången av året näst efter det, under vilket beloppet förfallit till betalning, skall beloppet vara förverkat.

3 mom. Angående sättet och tiden för utbetalning av folkpension meddelar i övrigt Konungen närmare bestämmelser.

(Föreslagen lydelse)

betalas till annan än den pensionsberättigade.

Har visst såsom folkpension utgående belopp ej lyfts före utgången av året näst efter det, under vilket beloppet förfallit till betalning, skall beloppet vara förverkat.

4 mom. Angående sättet och tiden för utbetalning av folkpension meddelar i övrigt Konungen närmare bestämmelser.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1956. Avdrag enligt 38 § 2 mom. i den nya lydelsen må dock ej avse tid före nämnda dag.

Förslag

till

Lag

angående ändrad lydelse av 16 § 1 mom. lagen den 26 juli 1947 (nr 530) om särskilda barnbidrag till änkors och invaliders m. fl. barn

Härigenom förordnas, att 16 § 1 mom. lagen den 26 juli 1947 om särskilda barnbidrag till änkors och invaliders m. fl. barn¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

16 §.

1 mom. Angående handläggning — — — — — för barnet.

Bestämmelserna i 38 § 1 mom. första och andra styckena, 2 mom. första, andra och fjärde styckena samt 3 mom. ävensom 39 och 41 §§ lagen om folkpensionering skola äga motsvarande tillämpning beträffande barnbidrag.

Bestämmelserna i 38 § 1 mom. första och andra styckena, 3 mom. första, andra och fjärde styckena samt 4 mom. ävensom 39 och 41 §§ lagen om folkpensionering skola äga motsvarande tillämpning beträffande barnbidrag.

Kan vid tillämpning av 38 § 2 mom. lagen om folkpensionering där avsett sjukhjälpsbelopp icke helt avdragas å folkpensionen, skall överskjutande del avdragas å särskilt barnbidrag, som utgår för samma tid. Avdraget belopp skall utbetalas till den sjukkassa, som utgivit sjukhjälpen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1956. Avdrag enligt 16 § 1 mom. tredje stycket må dock icke avse tid före nämnda dag.

¹ Senaste lydelse se SFS 1952:399.

Förslag

till

Lag**angående ändring i lagen den 26 juli 1947 (nr 531) om bidrag till änkor och änklingar med barn**

Härigenom förordnas, att lagen den 26 juli 1947 om bidrag till änkor och änklingar med barn¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

Har änka — — — — — nedan stadgas.

Rätt till — — — — — till bidrag.

Bidraget utgår med belopp motsvarande änkepension enligt lagen om folkpensionering. Har änkepension förhöjts genom indextillägg, skall motsvarande ökning ske av bidrag enligt denna lag. Kommun äger besluta att till bidragsberättigad som är mantalsskriven inom kommunen därjämte skall utgå kommunalt bostadstillägg. Beträffande bidrag och bostadstillägg som avses i denna lag skall i övrigt i tillämpliga delar gälla vad i lagen om folkpensionering och lagen om kommunernas bidrag till kostnaderna för folkpensioneringen stadgas om änkepension jämte indextillägg samt kommunalt bostadstillägg. Vid tillämpning av 13 § 1 mom. lagen om folkpensionering skall såsom inkomst ej räknas bidrag enligt denna lag.

Bidraget utgår med belopp motsvarande änkepension enligt lagen om folkpensionering. Har änkepension förhöjts genom indextillägg, skall motsvarande ökning ske av bidrag enligt denna lag. Kommun äger besluta att till bidragsberättigad som är mantalsskriven inom kommunen därjämte skall utgå kommunalt bostadstillägg. Beträffande bidrag och bostadstillägg som avses i denna lag skall i övrigt i tillämpliga delar gälla vad i lagen om folkpensionering, dock ej 38 § 2 mom. sagda lag, och lagen om kommunernas bidrag till kostnaderna för folkpensioneringen stadgas om änkepension jämte indextillägg samt kommunalt bostadstillägg. Vid tillämpning av 13 § 1 mom. lagen om folkpensionering skall såsom inkomst ej räknas bidrag enligt denna lag.

Vårdnadshavare, som — — — — — med vårdnadshavaren.

Vid tillämpningen — — — — — mellan makarna.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1956.

¹ Senaste lydelse se SFS 1952: 398.

I samband med propositionen har utskottet behandlat dels fem i anledning av propositionen väckta motioner, nämligen inom första kammaren

nr 442 av herr *Norling* och herr *Persson, Helmer*,

nr 443 av herrar *Huss* och *Sunne* och

nr 444 av fru *Sjöström-Bengtsson m. fl.* samt

inom andra kammaren

nr 553 av herr *Nelander m. fl.* och

nr 554 av fru *Eriksson i Ängelholm m. fl.*,

dels ock fyra före propositionens avlämnande väckta motioner, nämligen

inom första kammaren

nr 78 av herr *Andersson, Axel, m. fl.*, och

nr 366 av herrar *Norling* och *Öhman* samt

inom andra kammaren

nr 16 av fröken *Elmén* och herr *Gustafson* i Göteborg och

nr 98 av fru *Sjöstrand m. fl.*

Av motionerna är följande likalydande, nämligen I: 78 och II: 98, I: 443 och II: 553 samt I: 444 och II: 554.

Redogörelse för de i motionerna framställda yrkandena kommer att lämnas i samband med behandlingen av de delar av propositionen, som motionerna berör.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för de genom propositionen framlagda förslagen, ävensom i fråga om de skäl, som motionärerna åberopat för sina yrkanden, får utskottet, i den mån redogörelse därför icke lämnas i det följande, hänvisa till propositionen och motionerna.

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås bl. a. vissa reformer i fråga om samordningen mellan folkpensioneringen och sjukförsäkringen. I syfte att motverka uppkomsten av luckor i försäkringsskyddet och av dubbelersättningar föreslås — förutom en del åtgärder av administrativ natur — vissa lagändringar. Sålunda föreslås att sjukförsäkringens sjukhjälpstid för förvärvsarbetande personer som åtnjuter invalidpension, sjukbidrag, änkepension eller hustrutillägg skall förlängas från högst 90 till högst 730 dagar samt att vid utbetalning av retroaktiv nybeviljad sådan folkpension eller retroaktiv sådan pension, som jämkats uppåt på grund av minskad inkomst, under retroaktivtiden uppburen sjukhjälp från allmän sjukkasse skall avdragas från folkpensionen i den mån sjukhjälp överstiger 90 kr. Dessa lagändringar

föreslås träda i kraft den 1 januari 1956. De ändringar, som den nu åsyftade reformen kan medföra i fråga om statens utgifter för sjukförsäkring och folkpensionering, antages inte bli särdeles stora relativt sett och torde i betydande mån komma att utjämna varandra.

Vidare föreslås att den obligatoriska sjukpenningförsäkringen för icke förvärvsarbetande, med mannen sammanlevande gifta kvinnor skall utsträckas till att avse sådana kvinnor, även om de uppbär folkpensionsförmånen hustrutillägg. Enligt förslaget skall dessutom sjukpenningförsäkring för hemmafru vid hävande av sammanlevnaden mellan makarna eller äkten-skapets upplösning bestå så länge hon sammanlever med barn under 16 år. Även dessa båda ändringar föreslås skola träda i kraft den 1 januari 1956. En viss anmälningsplikt föreslås för ifrågavarande grupper, som skola föras in under den obligatoriska sjukpenningförsäkringen. Den nu avsedda reformen antages öka sjukförsäkringens årliga totalutgifter med omkring 4,5 milj. kr., varav omkring 2,6 milj. kr. skulle utgöras av statsbidrag.

Enligt lagen den 17 december 1954 med särskilda bestämmelser om frivillig sjukpenningförsäkring i allmän sjukkasse har förutvarande medlemmar i erkända sjukkassor — i den mån de inte är sjukpenningförsäkrade enligt sjukförsäkringslagen — under första halvåret 1955 som en övergångsanordning fått rätt att i vederbörande allmänna centralsjukkasse försäkra sig för samma sjukpenning, som vederbörande vid utgången av år 1954 var tillförsäkrad i den erkända kassan under de första 90 sjukhjälpsdagarna, dock högst 3 kr. Nu föreslås att försäkring enligt lagen den 17 december 1954 skall få giltighet i ytterligare 5 år eller till utgången av juni månad 1960. De sjukkassememmar, som inte utnyttjat sin rätt enligt övergångsanordningen, föreslås ändock skola få försäkring, om de gör anmälan före den 31 juli 1955. Vissa smärre ändringar i lagen den 17 december 1954 föreslås i övrigt. Vid en anslutning av 50 % och en genomsnittlig sjukpenning av 2 kr. beräknas försäkringskostnaderna för helt kalenderår uppgå till omkring 4,5 milj. kr., varav omkring 0,9 milj. kr. skulle belöpa å statsbidrag. Uppkommande underskott å försäkringen föreslås skola belasta den obligatoriska försäkringen för grundsjukpenning i centralsjukkassan.

I yrkesskadeförsäkringslagen föreslås två ändringar av reglerna om samordning mellan sjuk- och yrkesskadeförsäkringen. Enligt förslaget skall skadad arbetstagar, som är sjukförsäkrad men ej sjukpenningförsäkrad enligt sjukförsäkringslagen (t. ex. arbetstagar under 16 år), vid yrkesskada erhålla sjukpenning under samordningstiden från yrkesskadeförsäkringen med belopp motsvarande vad han skulle ha ägt uppbära från den allmänna sjukkassan, om han varit obligatoriskt sjukpenningförsäkrad enligt sjukförsäkringslagen. Vidare föreslås att samordningstiden omedelbart skall upphöra om utförsäkring enligt sjukförsäkringslagen inträder. Ändringarna av samordningsreglerna föreslås träda i kraft den 1 juli 1955.

Lagrådet

Lagrådets utlåtande har inhämtats över förslagen till lag angående ändring i lagen den 3 januari 1947 (nr 1) om allmän sjukförsäkring, lag om ändring i lagen den 17 december 1954 (nr 774) med särskilda bestämmelser om frivillig sjukpenningförsäkring i allmän sjukkassa samt lag angående ändrad lydelse av 11 § lagen den 14 maj 1954 (nr 243) om yrkesskadeförsäkring. Lagrådet har lämnat förslagen utan erinran.

Luckor i försäkringsskyddet samt dubbelersättningar

Departementschefen

Föredragande departementschefen, statsrådet Sträng, framhåller i propositionen att de tre grenar av socialförsäkringssystemet, vilka utgöres av folkpensioneringen, sjukförsäkringen och yrkesskadeförsäkringen, i vårt land utvecklats efter skilda riktlinjer. Detta hade medfört att vissa ojämnheter uppstått i försäkringsskyddet; sålunda hade i vissa fall vid övergången från en försäkring till en annan en lucka i detta skydd kunnat uppstå medan det i andra fall kunnat bli fråga om dubbelersättning.

Departementschefen anför i denna fråga i huvudsak följande:¹

»Vad först angår sjukförsäkringen och folkpensioneringen så utgår från allmänna sjukkassan sjukhjälp i form av sjukpenning och ersättning för sjukhusvård vid varje sjukdom för högst 730 dagar, dock för högst 90 dagar för tid efter den månad, under vilken försäkrad fyllt 67 år eller varunder han eller hon börjat uppbära folkpensionsförmån i annan form än ålderspension — d. v. s. invalidpension, sjukbidrag, änkepension eller hustrutillägg — så länge förmånen åtnjutes. Flera sjukskrivningsperioder i samma sjukdom sammanräknas därvid i regel. Vidare upphör tillhörigheten till sjukförsäkringen för den som åtnjuter sjukhusvård under minst 730 dagar i följd, så länge sjukhusvård därefter pågår. Om nu vederbörande vid utgången av nämnda 730-dagarstider fortfarande är sjukskriven, blir han utan försäkringsskydd, såframt inte folkpensioneringen genast träder till. Ofta kan det emellertid dröja ganska länge innan folkpensioneringsfrågan ordnas. Och när folkpensionen första gången utbetalas kan det bli fråga om ett belopp, som avser ett ganska stort antal månader tillbaka. Då sjukpenning kan utgå upp till 90 dagar efter den månad, under vilken den retroaktiva folkpensionen utbetalas, blir följd, att ersättning för samma inkomstbortfall även under den tiden utgår både från sjukförsäkringen och från folkpensioneringen. Dubbelersättningen motverkas endast i mindre grad genom folkpensioneringens regler om avdrag för den pensionsberättigades årsinkomst vid pensionsbeloppets fastställande.

¹ Av de här och i det följande använda förkortningarna avser SFL lagen den 3 januari 1947 (nr 1) om allmän sjukförsäkring, YFL lagen den 14 maj 1954 (nr 243) om yrkesskadeförsäkring och FPL lagen den 29 juni 1946 (nr 431) om folkpensionering.

Sjukhjälpstiden för sjukpenning och livränta enligt yrkesskadeförsäkringen är inte begränsad. Någon lucka av förut antydd art uppkommer därför inte här. Ersättning från yrkesskadeförsäkringen kan emellertid utgå vid sidan av folkpensionen, varför det också i dessa fall kan bli fråga om dubbelersättning.

En person, som uppbär t. ex. invalidpension eller sjukbidrag, kan mycket väl ha en arbetsinkomst om ett par tusen kr. Folkpensionen är därvid reducerad på grund av inkomsten. Uppgår årsinkomsten av förvärvsarbete till minst 1 200 kr., blir vederbörande obligatoriskt sjukpenningförsäkrad enligt sjukförsäkringslagen. Men sjukhjälpstiden i fråga om sjukpenning och sjukhusvård är — som nyss nämndes — maximerad till 90 dagar vid varje sjukdom. Insjuknar nu ifrågavarande folkpensionär och är han sjukskriven mer än dessa 90 dagar, uppkommer en lucka i ersättningen. Orsaken härtill kan vara såväl av administrativ som av materiellrättslig art. En sjukhjälpstid av 90 dagar är i de allra flesta fall för kort för att en jämkning uppåt av folkpensionen på grund av den bortfallna arbetsinkomsten kan ske. Vid recidiv är sjukhjälpstiden inte ens 90 dagar. För övrigt torde inte jämkning kunna ske, om sjukskrivningen varar endast en eller ett par månader utöver sjukhjälpstiden.

Ifrågavarande spørsmål har behandlats av socialförsäkringsutredningen i ett i november 1954 avgivet betänkande. Enligt vad utredningen framhåller är det inte möjligt att åstadkomma en fullt tillfredsställande lösning av hithörande samordningsproblem utan en mera genomgripande reform. Frågan härom anser emellertid utredningen vara ett problem på längre sikt; och utredningen har därför begränsat sig till vissa samordningsproblem som utredningen funnit vara av sådan art, att de borde lösas utan dröjsmål.

För att förkorta den nu förekommande långa handläggningstiden för invalidpensions- och sjukbidragsärenden — det rör sig här om 6 å 7 månader eller ännu längre tid — och för att undvika uppkomsten av vissa luckor i försäkringsskyddet föreslår utredningen att vissa åtgärder av administrativ natur vidtages. Ett närmare samarbete borde sålunda inledas mellan pensionsnämnder och sjukkassor; och dessa organ borde bedriva upplysningsverksamhet i fråga om socialförsäkringarna.

Vidare föreslår utredningen, att för förvärvsarbetande invalidpensionärer, sjukbidragstagare, änkepensionärer och hustrutilläggsstagare — sannolikt omkring 7 500 personer — sjukhjälpstidens maximum förlänges från 90 till 730 dagar; dock föreslås sjukhjälpstiden skola upphöra senast 90 dagar efter den månad, varunder vederbörande efter sjukdomsfallets inträffande erhåller en med hänsyn till minskad årsinkomst uppåt jämkad folkpension.

Vidare förordar utredningen i sitt betänkande å ena sidan, att sjukpenning jämte barntillägg enligt SFL inte skall räknas som inkomst vid prövning av ansökan om ny eller jämkad pension av de nyss åsyftade fyra slagen. Vid utbetalning av retroaktiv sådan folkpension resp. retroaktivt för-

höjningsbelopp av folkpensionen skall enligt utredningens förslag å andra sidan göras avdrag å pensionsbeloppet för sjukpenningen jämte barntillägg — summan därav dock minskad med 90 kr. — för samma tid. Det avdragna beloppet skall utbetalas till sjukkassan. Vid eventuell konkurrens anses sjukkassan böra ha företräde framför fattigvårdsstyrelse eller annan myndighet, som kan ha lämnat förskott för underhåll. Vidare föreslås att även vid sjukhusvård avdraget skall beräknas med utgångspunkt från sjukpenning, alltså ej hempenning. Särskilt barnbidrag och folkpension anses böra behandlas som en enhet och sjukpenning jämte barntillägg som en enhet och enheterna gå i avräkning mot varandra, varvid dock avdrag å särskilt barnbidrag skall få göras endast i den mån folkpensionen inte räcker till.

Ytterligare föreslås att sjukpenning, hempenning och barntillägg enligt YFL och andra därtill anknutna ersättnings- eller försäkringsförfattningar skall behandlas på samma sätt som motsvarande ersättning enligt SFL, dock endast för tid t. o. m. den månad, under vilken retroaktivbeloppet från folkpensioneringen utbetalas.

I fråga om sjukhjälpstid för ersättning för sjukhusvård skall enligt förslaget gälla detsamma som här förut sagts om sjukhjälpstid för sjukpenning.

Frågan om omprövning av sjukhjälpstidens längd för ålderspensionärer och icke förvärvsarbetande folkpensionärer under 67 år bör enligt utredningen anstå i avbidan på resultatet av en av utredningen planerad undersökning av vårdtidernas längd för folkpensionärer å sjukhus av olika slag.

Utredningen föreslår att dess förslag genomföres den 1 juli 1955.

Vid remissbehandlingen har socialförsäkringsutredningens förslag i flertalet fall tillstyrkts, om än i vissa avseenden en del kritik framkommit.

För egen del är jag ense med utredningen om att en i samordnande syfte företagen mera genomgripande omgestaltning av folkpensioneringen och sjukförsäkringen måste fattas som en reform på längre sikt. Bl. a. bör härvid avvaktas resultatet av pågående utredning om allmän pensionsförsäkring. Liksom utredningen anser jag emellertid det angeläget att man snarast gör vad som är möjligt för att motverka de luckor och dubbelersättningar, som enligt nu gällande regler kan uppkomma. — — —

De av utredningen föreslagna administrativa åtgärderna synes böra vidtagas. Genom samarbete med sjukkassorna torde folkpensionsorganen kunna pressa ned handläggningstiderna för folkpensionsärenden. Och genom en lämpligt upplagd upplysningsverksamhet från sjukkassor och pensionsorgan torde många fall av avbrott i försäkringsskyddet kunna undvikas. De båda tillsynsorganen pensionsstyrelsen och riksförsäkringsanstalten synes böra få i uppdrag att utarbeta närmare bestämmelser i dessa hänseenden. — — —

Utredningens förslag i fråga om förvärvsarbetande invalid-

pensionärer, sjukbidragstagare, änkepensionärer och hustrutilläggsstagare ger uttryck för principen att inom 730-dagarstiden sjukhjälpstiden inte skall upphöra, innan den sjuke får sin inkomstprövade folkpension höjd och höjningsbeslutet resulterat i utbetalning. Om — såsom jag förordar — ett förslag i detta hänseende genomföres, torde jämkning av ifrågavarande folkpensionsförmåner knappast komma att sökas vid mera tidsbegränsade sjukdomar, d. v. s. kortvarigare än 730 dagar. Vid dessa sjukdomar kommer därför sjukhjälpstiden i regel att omfatta hela sjuktiden. Härigenom bör pensionärerna bli stimulerade till att trots sitt handikap kvarstå eller återinträda i förvärvsarbete.

I ett par yttranden har mot förslaget på denna punkt invänts att en oomtvärad skillnad mellan vissa grupper av personer i en del fall skulle kunna uppstå av den anledningen, att utredningen ansett det nödvändigt att konstruera lagreglerna med utgångspunkt från ett antaget orsakssamband mellan sjukförsäkringsfallet och ansökan om jämkning av folkpensionen, trots att i vissa fall endast tidssamband förelåge. Det synes emellertid icke möjligt att undvika den påtalade konsekvensen, och enligt min mening bör den inte hindra att man för de grupper, där så är möjligt, genomför förbättringar av det slag det här är fråga om.

Enligt utredningens förslag bör man bortse från dubbelersättning såvitt avser högst dels ett belopp av 90 kr. och dels 90 dagar efter utgången av den månad, då retroaktiv utbetalning av folkpension eller uppåt jämkad folkpension sker. Det kan synas tveksamt om dubbelersättning bör accepteras i denna omfattning. Förslaget har emellertid allmänt godtagits under remissbehandlingen; och de av socialförsäkringsutredningen framförda administrativa och sociala skälen är enligt min mening bärande. I detta sammanhang bör också framhållas att — vid bifall till vad jag kommer att föreslå i det följande — en särskild frivillig sjukpenningförsäkring skall finnas, enligt vilken framför allt folkpensionärer kommer att kunna få sjukpenning i upp till 90 dagar utan inkomstbortfall.

Det är givet att en reform som den förevarande måste medföra visst merarbete för sjukkassorna och framför allt folkpensionsorganen. Såsom utredningen framhåller, måste emellertid det administrativa arbetet för folkpensionsorganen minska i andra avseenden. Antalet fall av jämkning av folkpension på grund av bortfallen arbetsinkomst kommer nämligen otvivelaktigt att nedgå som följd av den förlängda sjukhjälpstiden; och det måste innebära en betydande lättnad för folkpensionsorganen att vid fastställande av storleken av inkomstprövad folkpensionsförmån, särskilt barnbidrag eller änke- eller änklingsbidrag, ej behöva taga hänsyn till sjukpenning från allmän sjukkassa. Reformen måste ytterligare öka den reduktion av antalet förskotteringsfall från socialvårdsorganens sida, som kan väntas som följd av den allmänna sjukförsäkringens genomförande. Härav följer en ingalunda oväsentlig lättnad för pensionsstyrelsen. Av allt att döma torde

fallen av konkurrens mellan sjukkassa och socialvårdsorgan vid retroaktiv utbetalning av folkpension bli sällsynta.

Pensionsstyrelsens farhågor för att arbetet med att införskaffa uppgift från sjukkassorna om utbetalad sjukpenning och att avräkna sjukpenningen å retroaktiva pensionsbelopp kommer att försena första utbetalningen av folkpensionen anser jag vara överdrivna. Dessa uppgifter torde i regel kunna införskaffas på ett så tidigt stadium, att försening av utbetalningen ej behöver uppkomma. Jag vill i detta sammanhang hänvisa till vad som i statsverkspropositionen till årets riksdag, femte huvudtiteln, punkt 90, anförts om förgranskning av pensionsansökningar.

Pensionsstyrelsen har emellertid också påtalat, att pensionsnämnderna kommer att få svårigheter vid tillämpningen genom att olika regler enligt förslaget skulle gälla beträffande å ena sidan sjukpenning enligt SFL och å andra sidan sjukpenning enligt YFL och ett flertal andra författningar, varjämte för sistnämnda grupp ändrad beräkning skulle inträda från en framtida tidpunkt, som vid pensionsnämndens beslut ej kunde bestämmas. Med anledning härav vill jag framhålla, att jag anser det lämpligast att låta de nya avdragsreglerna och nya reglerna om inkomstberäkningen inom folkpensioneringen gälla endast sjukhjälp från allmän sjukkassa. Vid denna lösning finnes ingen anledning att — såsom försäkringsrådet framkastat — överväga att låta de föreslagna reglerna om avdrag å retroaktiv folkpension tillämpas även å kommunalt bostadstillägg till allmän ålderspension.

I likhet med socialförsäkringsutredningen anser jag det böra anstå med en omprövning av frågan om sjukhjälpstidens längd för de grupper av folkpensionärer, som icke omfattas av vad här förut föreslagits.

I detta sammanhang vill jag erinra om att man i några yttranden tagit upp frågan om bibehållande av sjukbidraget som särskild folkpensionsform och om förlängning av karenstiden för nämnda bidrag. Förslagen härom kan jag emellertid icke biträda.»

Vad sålunda av departementschefen föreslagits kräver ändring av 29 § första stycket SFL, 13 § 1 mom., 18 § 1 mom. och 38 § FPL, 16 § 1 mom. i 1947 års lag om särskilda barnbidrag till änkors och invaliders m. fl. barn samt 1947 års lag om bidrag till änkor och änklingar med barn. Av den i propositionen åberopade specialmotiveringen till nämnda lagändringar må här återges följande.

18 § FPL.

»Enligt utredningens förslag skall sjukkassa ha prioritet framför fattigvårdsstyrelse och annan myndighet, genom vilken pensions sökanden och hans familj i väsentlig mån fått sin försörjning under tid som avses med retroaktivt tillerkänd folkpension. Under remissbehandlingen har

icke förekommit något, som ger mig anledning att frångå utredningens förslag på denna punkt. Efter den allmänna sjukförsäkringens ikraftträdande och genomförandet av vad jag i det föregående föreslagit bör för övrigt det fallet ej särskilt ofta bli aktuellt att pensionssökanden och hans familj »i väsentlig mån fått sin försörjning» genom fattigvårdsstyrelse eller annan dylik myndighet. Det torde därför endast mera sällan bli fråga om konkurrens mellan sjukkassa och fattigvårdsstyrelse. Pensionsstyrelsens under remissbehandlingen framförda farhågor för att genomförandet av förevarande reform skulle medföra att styrelsen vållas betydande arbete med uträkning hur första utbetalningsbeloppet skall fördelas på sjukkassa, anstalt, myndighet och pensionstagare, torde därför ej böra tillmätas alltför stor betydelse. Att komplicera lagtexten med detaljerade regler i detta hänseende synes inte vara lämpligt. Det torde utan risk kunna överlåtas åt pensionsstyrelsen att besluta om regler för uppkommande fördelningsfall. Jag ämnar dock något ytterligare beröra fördelningsfrågan i anslutning till 38 §.»

— — —

38 § FPL.

»I enlighet med utredningens förslag har de nuvarande 2 mom. och 3 mom. flyttats till 3 mom. resp. 4 mom. I ett nytt 2 mom. har intagits de av mig i det föregående förordade reglerna om avdrag å folkpension för utgiven sjukhjälp från allmän sjukkassa.

Eftersom folkpensionsreglerna icke rör sig med kortare tidsperiod än månad, torde avräkning för utgiven sjukhjälp böra göras månad för månad. Skulle under någon månad av retroaktivtiden för folkpensionen icke ha utgivits någon sjukhjälp, bör sjukkassan icke få något av det på denna månad belöpande pensionsbeloppet, även om sjukhjälpen en annan månad skulle överstiga pensionsbeloppet för den månaden. Det från avdragskyldighet fritagna beloppet 90 kr. torde — i den mån sjukhjälpen överstiger detta belopp — i regel böra fördelas proportionellt på de månader av retroaktivtiden, under vilka sjukpenning utgått någon del av månaden eller hela månaden.

När i det föregående talas om retroaktiv folkpension har därmed åsyftats fall, då folkpensionsbeloppet avser längre tid än den löpande månaden. Pensionen för sistnämnda månad är visserligen inte retroaktiv, men då den utbetalas gemensamt med pensionen för förfluten tid, torde det få anses mest praktiskt att likställa den med denna. För övrigt må erinras om att det eljest skulle bli dubbelersättning även denna månad. Eftersom ifrågavarande utbetalning regelmässigt sker före utgången av den sista månad, som pensionen avser, är ibland oklart om sjukpenning kommer att utges för återstoden av månaden. Ofta kan man nog utgå från att sjukpenning kommer att utbetalas. I de fall, då sjukkassan inte anser detta vara sannolikt, bör inte sjukpenning för resterande tid få avdragas.

Enligt utredningens förslag bör avräkningsförfarandet inte komma i fråga i sådant fall av retroaktivutbetalning, som föranledes av bestämmelsen i 38 § 1 mom. 3 st. sista punkten att om invalidpension eller sjukbidrag utgöres av enbart grundpension, pensionen må utbetalas kvartalsvis. Utbetalningen sker i dessa fall i allmänhet den sista månaden i kvartalet. Pensionsstyrelsen har förordat att det av utredningen föreslagna undantagsstadgandet utgår eller ock föreskrives att avdrag i dylikt fall skall ske endast om retroaktiv utbetalning sker för mer än ett kvartal. Jag ansluter mig till det sista av dessa alternativ.

Bestämmelsen i andra stycket sista punkten avser dels fall, då beloppet av förut utgående pensionsförmån jämkats till högre belopp av samma förmån, och dels fall, då en folkpensionsform av här aktuella fyra slag jämkats till en annan av dem; jfr 29 § SFL. För den månad, under vilken utbetalningen sker, ingår i retroaktivbeloppet även det belopp, som utgått tidigare. Enligt utredningens förslag bör avdrag inte få göras även på sistnämnda belopp men få ske på hela skillnaden mellan det nya och det tidigare beloppet, även om annan anledning än minskad årsinkomst bidragit till höjningen av beloppet. Enligt vad pensionsstyrelsen framhållit vore det enklare att tillämpa ett stadgande att den förhöjda pensionens belopp för första utbetalningsmånaden ej finge tillgodoföras sjukkassan. Detta skulle emellertid innebära att man — utöver det i den allmänna motiveringen nämnda beloppet 90 kr. samt 90 sjukpenningdagar — godtoge dubbelersättning i ytterligare en månad. Jag finner därför ej anledning att frångå utredningens förslag på denna punkt.

Vid utbetalning av avdraget belopp till sjukkassan uppkommer vissa problem om fördelning dels mellan centralsjukkasse och lokalsjukkasse och dels mellan olika sjukpenningförsäkringsförmåner med olika finansiering. En proportionell fördelning torde därvid böra ske. Särskilt stadgande härom synes icke vara erforderligt.»

Beträffande de k o s t n a d s- och f i n a n s i e r i n g s f r å g o r, som föranledes av det nu refererade förslaget, uttalar departementschefen bl. a.:

»Såsom socialförsäkringsutredningen framhållit, är det ytterst vanskligt att göra några närmare beräkningar i fråga om kostnaderna för sjukförsäkringen och folkpensioneringen vid genomförande av vad som föreslagits för motverkande av luckorna och dubbelersättningarna. Utredningen har antagit att de årliga totalkostnaderna för sjukförsäkringen skulle öka med maximalt 1 milj. kr., varav 0,6 milj. kr. för grundsjukpenningförsäkringen. Det statliga sjukhjälsbidraget skulle behöva öka maximalt med hälften av beloppet 0,6 milj. kr. Från angivna belopp skulle dock avräknas belopp, som återgår till sjukförsäkringen från folkpensioneringen. Såsom utredningen anfört saknas emellertid närmare hållpunkter för beräkning av detta belopp.

I fråga om avgifterna till sjukförsäkringen blir det den ändringen, att

invalidpensionärer, sjukbidragstagare, änkepensionärer och hustrutilläggs-tagare, som är försäkrade för tilläggsjukpenning, får betala den högre avgift för tilläggsförsäkringen, som gäller för 730 dagars sjukhjälpstid i stället för enligt nuvarande regler för 90 dagars sjukhjälpstid.

För folkpensioneringen kan reformen antagas verka i såväl utgiftshöjande som utgiftsminskande riktning. Kostnaderna för särskilda barnbidrag samt änke- och änklingsbidrag torde knappast påverkas.

Liksom utredningen håller jag för troligt, att de ändringar, som den nu åsyftade reformen kan medföra i fråga om statens utgifter för sjukförsäkring och folkpensionering jämte nyssnämnda bidrag, inte blir särdeles stora relativt sett samt att de i betydande mån kommer att utjämna varandra.»

Motioner

I *motionerna I: 443* och *II: 553* hemställas att sjukhjälpstidens maximum för icke förvärvsarbetande hustrutilläggs-tagare skall utgöra 730 dagar.

I *motionerna I: 444* och *II: 554* hemställas i fråga om förslaget till ändring av SFL att riksdagen måtte besluta att i första stycket av 29 § efter ålderspension införa »eller invalidpensionens grundbelopp jämte blindtillägg».

Utskottet

Såsom socialförsäkringsutredningen anfört är det inte möjligt att åstadkomma en fullt tillfredsställande lösning av problemen om samordning mellan våra olika socialförsäkringsgrenar — i första hand såvitt nu är aktuell den allmänna sjukförsäkringen samt folkpensioneringen — utan en mera genomgripande reform. Utskottet delar den uppfattning, åt vilken föredragande departementschefen och socialförsäkringsutredningen givit uttryck, nämligen att en i samordnande syfte företagen mera genomgripande omgestaltning av folkpensioneringen och sjukförsäkringen måste betraktas som en reform på längre sikt. Utskottet hälsar emellertid med tillfredsställelse att förslag nu framlagts för att motverka uppkomsten av sådana luckor i försäkringsskyddet och dubbelersättningar, som enligt gällande lagstiftning kan förekomma. De föreslagna administrativa åtgärderna synes utskottet vara ändamålsenliga och böra genomföras snarast. Vad som föreslagits i fråga om förlängd sjukhjälpstid för förvärvsarbetande folkpensionärer under 67 år och om avdrag å retroaktiv folkpension för utgiven sjukhjälp finner utskottet vara den i nuvarande läge mest lämpliga lösningen av förevarande samordningsproblem. Utskottet tillstyrker därför förslagen i propositionen såvitt nu är i fråga.

Yrkandet i *motionerna I: 443* och *II: 553* om förlängd sjukhjälpstid avser hemmafruar med hustrutillägg, vilka för närvarande inte omfattas av den obligatoriska sjukpenningförsäkringen. Frågan om ändrade bestämmelser angående tillhörigheten till sjukpenningförsäkringen för, bland

andra, dessa kvinnor behandlas i nästföljande avsnitt, och utskottet kommer att taga upp frågan om sjukhjälpstidens längd för dessa kvinnor i samband därmed.

Enligt vad inom utskottet upplysts avser yrkandet i motionerna I: 444 och II: 554 om ändring av 29 § sjukförsäkringslagen förlängning av sjukhjälpstiden för blinda hemmafruar under 67 år. Av samma skäl som i fråga om hustrutilläggsdagarna vill utskottet behandla nämnda yrkande i nästföljande avsnitt.

Obligatorisk sjukpenningförsäkring av nya grupper icke förvärvs- arbetande husmödrar

Departementschefen

Föredragande departementschefen anför i frågan om sjukpenningförsäkring för — de till antalet ca 20 000 — hemmafruar, som har hustrutillägg enligt folkpensioneringslagen, bl. a. följande:

»Den obligatoriska sjukpenningförsäkringen enligt SFL avser i princip endast de förvärvsarbetande sjukkassem medlemmarna, varmed förstås medlemmar vilkas årsinkomst av förvärvsarbete uppgår till minst 1 200 kr. Även om årsinkomsten inte uppgår till nämnda belopp, omfattar sjukpenningförsäkringen gift kvinnlig sjukkassem medlem som sammanlever med maken. Denna försäkring för hemmafruar gäller dock inte, om hemmafrun uppbar något slag av folkpensionsförmån. Enligt socialförsäkringsutredningens mening saknas tillräckliga skäl för att låta folkpensionsförmånen hustrutillägg helt utesluta hemmafru från tillhörighet till grundsjukpenningförsäkringen. Utredningen föreslår därför, att SFL ändras så att hustrutillägg borttages som diskvalifikationsgrund för tillhörighet till ifrågavarande försäkring.

Jag ansluter mig till förslaget i detta hänseende, som — på ett undantag när — tillstyrkts i remissyttrandena.

I några yttranden har förordats, att motsvarande ändring skall vidtagas beträffande hemmafruar under 67 år med invalidpension eller sjukbidrag, i första hand dem med enbart grundpension jämte blindtillägg. Såsom socialförsäkringsutredningen visat skulle det emellertid leda till orimliga konsekvenser, om man anknöte en gränsdragning till förefintligheten av grundpension, jämte i förekommande fall blindtillägg, men ej tilläggs-pension. Jag kan ej heller ansluta mig till förslaget om att alla hemmafruar med invalidpension eller sjukbidrag skulle föras in under den obligatoriska sjukpenningförsäkringen. I vissa fall torde dock sjukpenningförsäkring enligt den frivilliga försäkring, som jag i det följande avser att förorda, kunna komma i fråga.

Några remissinstanser anser, att sjukhjälpstidens maximum även för de icke förvärvsarbetande hustrutilläggsdagarna bör utgöra — icke såsom utredningen föreslagit 90 dagar — utan i stället 730 dagar. Jag delar ej denna mening. I likhet med utredningen anser jag, att ifrågavarande personer bör anses utgöra en mellangrupp mellan å ena sidan folkpensionärer i egentlig mening och å andra sidan dem som icke uppstår något slag av folkpensionsförmån.»

I detta sammanhang har departementschefen tagit upp frågan om sjukpenningförsäkring av en annan grupp hemmakvinnor, nämligen icke förvärvsarbetande hem- och fränskilda samt änkor med minderåriga barn. Departementschefen anför i huvudsak följande:

»Den förutnämnda obligatoriska sjukpenningförsäkringen för hemmafru gäller endast under förutsättning att makarna sammanlever. Vid hemskillnad upphör sjukpenningförsäkringen. Det gör den även när makarna före hemskillnaden flyttar i sär. Om mannen avlider, upphör också försäkringen men i detta fall först efter viss respittid. Hemmafruförsäkringen består nämligen intill utgången av tredje kalendermånaden efter den då mannen avlidit.

I sitt utlåtande (nr 35) över sjukförsäkringspropositionen vid 1953 års riksdag föreslog andra lagutskottet i anledning av väckta motioner att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t ville anhålla om utredning huruvida sjukförsäkringslagen borde kompletteras på sådant sätt att sjukpenningförsäkringen jämväl omfattade icke förvärvsarbetande änkor och hem- och fränskilda med minderåriga barn i hemmet. Riksdagen godkände utskottets förslag om skrivelse.

— — —

För hemmafruarna avses sjukpenningförsäkringens funktion vara att gardera mot bortfall på grund av sjukdom av deras arbetskraft för familjens räkning. Något barnvillkor har emellertid inte uppsatts. Alldeles samma funktion som den nyssnämnda torde en sjukpenningförsäkring fullgöra för en familj bestående av moder och små barn. Behovet av sjukpenning torde måhända mången gång vara större för en sådan familj. Situationen torde väl i allmänhet vara densamma, vare sig familjen består av änka och småbarn eller av fränskild eller hemskild kvinna med småbarn. Det synes mig därför mindre följdriktigt att — när man nu har tagit in den med mannen sammanlevande hemmafrun i den obligatoriska sjukpenningförsäkringen och detta oberoende av barnvillkor — hustru med hemmavarande barn skall uteslutas ur denna försäkring, om mannen försvinner ur familjebilden genom att makarna flyttar i sär med eller utan hem- eller äktenskapsskillnad eller mannen avlider. Jag förordar därför, att i lagen införes en bestämmelse av innehåll, att »hemmafruförsäkringen» skall — om sammanlevnaden häves eller äktenskapet upplöses — bestå så länge kvinnan sammanlever med barn under 16 år.

Det har icke ansetts böra komma i fråga att hos de allmänna sjukkas-sorna lägga upp register över de sjukvårdsförsäkrade barnen. På grund härav har kassorna i allmänhet intet material för att bedöma, huruvida försäkringsplikt föreligger för den här avsedda nya gruppen kvinnor. Nya försäkringsbesked kan alltså inte automatiskt utsändas. Inte heller kan avgifter påföras. Fall, där kvinnan är försäkrad enligt nuvarande regler men där försäkringen enligt dessa upphör vid sammanlevnadens hävande, dödsfall etc., torde inte behöva vålla kassorna så stora svårigheter. För dem, som inte är sjukpenningförsäkrade enligt den nuvarande bestämmelsen men skulle bli det enligt den nya, synes däremot nödvändigt att införa något slags uppgiftsskyldighet. Det torde få ankomma på tillsynsmyndigheten att meddela närmare föreskrifter härom. I den mån sjukkassan före lagändringens ikraftträdande erhållit erforderliga uppgifter, bör försäkringen träda i kraft vid lagändringens ikraftträdande och gälla även tidigare inträffad sjukdom. För medlem, som underlåter att fullgöra sin uppgiftsskyldighet före lagändringens ikraftträdande, torde försäkringen böra bli gällande först fr. o. m. ingången av månaden närmast efter den, då kassan erhållit vetskap om att medlemmen skall vara sjukpenningförsäkrad.

Några närmare uppgifter om huru många personer, som skulle bli försäkrade vid genomförande av vad jag nu förordat, finnes icke tillgängliga. Enligt uppgifter, avseende folkräkningen den 31 december 1950, skulle antalet gifta ej samboende kvinnor, fränskilda kvinnor och änkor med barn under 16 år utgöra 50 000—55 000 personer med omkring 85 000 sådana barn. En avsevärd del av dessa kvinnor torde emellertid kunna antagas vara förvärvsarbetande och i denna egenskap redan vara sjukpenningförsäkrade.»

Förevarande förslag kräver ändring av 7, 11 och 47 §§ SFL. I 7 § SFL föreslås även den ändring, som framgår av följande uttalande av departementschefen i specialmotiveringen:

»Ett av villkoren för den nuvarande försäkringen för hemmafruar är att mannen är sjukkasmedlem. Då detta villkor kan medföra vissa icke önskvärda konsekvenser, har socialförsäkringsutredningen föreslagit att det slopas. Häremot har ingen erinran gjorts under remissbehandlingen och jag vill för egen del biträda förslaget. Härav föranledes en mindre ändring av andra stycket.»

I k o s t n a d s f r å g a n framhåller departementschefen följande:

»Sjukpenningförsäkring av de omkring 20 000 icke förvärvsarbetande hemmafruarna kan antagas öka sjukförsäkringens årliga totalutgifter med omkring 1,5 milj. kr., varav omkring 0,85 milj. kr. skulle utgöras av statsbidrag. Vad utvidgningen av hemmafruförsäkringen till de övriga grupperna beträffar är det mera vanskligt att göra några säkrare beräkningar. Det är nämligen okänt bl. a. huru många av de till omkring 50 000—55 000 uppskattade änkorna samt hem- och fränskilda etc. med hemmavarande

barn under 16 år, som redan är sjukpenningförsäkrade i egenskap av förvärvsarbetande. Om ca hälften antages vara förvärvsarbetande, torde det bli fråga om en årlig ökning av sjukförsäkringens utgifter av inemot 3 milj. kr., varav ca 1,75 milj. kr. skulle belöpa på statsbidrag.»

Motioner

I *motionerna I: 78* och *II: 98* hemställas att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville förelägga innevarande års riksdag förslag till sådan komplettering av lagen om allmän sjukförsäkring, att sjukpenningförsäkringen kommer att omfatta jämväl icke förvärvsarbetande ensamstående kvinnor med minderåriga barn i hemmet.

I *motionerna I: 443* och *II: 553* påpekas att yrkandet i *motionerna I: 78* och *II: 98* går utöver vad som sedermera föreslagits i propositionen nr 114 i det att i denna »icke förvärvsarbetande *ogifta* mödrar undantages». På denna punkt framställs dock icke något direkt yrkande i *motionerna I: 443* och *II: 553*. Däremot hemställas — såsom förut omnämnts — i sistnämnda båda motioner att sjukhjälpstidens maximum för icke förvärvsarbetande hustrutilläggsstagare skall utgöra 730 dagar.

I *motionerna I: 444* och *II: 554* behandlas frågan om de blinda och sjukförsäkringen. Motionerna utmynnar i yrkanden beträffande SFL att riksdagen måtte besluta dels att i tredje stycket av 7 § efter ordet invalidpension införes »utöver dess grundbelopp jämte blindtillägg» och dels — såsom förut nämnts — att i första stycket av 29 § efter ordet ålderspension införes »eller invalidpensionens grundbelopp jämte blindtillägg».

Utskottet

Den obligatoriska sjukpenningförsäkringen för hemmafruar gäller för närvarande inte om hemmafrun uppbär något slag av folkpensionsförmån. På grundval av ett av socialförsäkringsutredningen utarbetat förslag förordas i propositionen att sjukförsäkringslagen ändras så att folkpensionsförmånen h u s t r u t i l l ä g g inte längre utestänger icke förvärvsarbetande gift kvinna från den obligatoriska sjukpenningförsäkringen. Utskottet vill för sin del tillstyrka detta förslag.

I propositionen föreslås att, såvitt avser sjukpenning och ersättning för sjukhusvård, s j u k h j ä l p s t i d e n f ö r i f r å g a v a r a n d e h u s t r u t i l l ä g g s t a g a r e skall utgöra högst 90 dagar vid varje sjukdom. I *motionerna I: 443* och *II: 553* yrkas däremot, bland annat, att sjukhjälpstidens maximum för ifrågavarande personer i stället skall bestämmas till 730 dagar. Utskottet delar departementschefens och den enhälliga socialförsäkringsutredningens uppfattning, att dessa kvinnor rimligen bör behandlas som en mellangrupp mellan å ena sidan hemmafruar som åtnjuter allmän ålderspension eller invalidpension — vilka icke alls

omfattas av den obligatoriska sjukpenningförsäkringen — och å andra sidan hemmafruar utan någon folkpensionsförmån — vilka är obligatoriskt sjukpenningförsäkrade med en maximal sjukhjälpstid av 730 dagar. Utskottet ansluter sig därför till vad som föreslagits i propositionen på denna punkt och avstyrker således motionerna, såvitt nu är i fråga.

Föredragande departementschefen har avvisat tanken att utsträcka den obligatoriska sjukpenningförsäkringen av hemmafruar även till h e m m a f r u a r u n d e r 67 år med invalidpension eller sjukbidrag, i första hand till dem med e n b a r t g r u n d p e n s i o n j ä m t e b l i n d t i l l ä g g. Med motionerna I: 444 och II: 554 åsyftas att hemmafruar under 67 år med blindtillägg jämte invalidpensionens grundbelopp men utan tilläggs-pension skall bli obligatoriskt sjukpenningförsäkrade och att sjukhjälpstidens maximum för dem skall utgöra 730 dagar.

Frågan om en gränsdragning inom sjukförsäkringen, som anknöte till förefintligheten av enbart invalidpensionens grundbelopp jämte blindtillägg, var föremål för riksdagens behandling under fjolåret i anledning av motionerna I: 360 och II: 291. Det gällde då endast bestämmelserna om sjukhjälpstidens maximala längd för ifrågavarande invalidpensionärer. I sitt av riksdagen godkända utlåtande (nr 18) hemställde andra lagutskottet, att motionerna icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd. Utskottet hänvisade framför allt till de tröskelproblem, som skulle uppkomma vid bifall till motionärernas förslag, och till socialförsäkringsutredningens pågående arbete. Utredningen utvecklade i sitt sedermera avgivna betänkande III (SOU 1954: 33 s. 66—67) närmare de av utskottet anförda skälen och framhöll därvid att en lösning i enlighet med vad som föreslagits i nämnda motioner vid 1954 års riksdag skulle leda till synnerligen slumpartade resultat. I allmänhet gynnades den, som hade den bättre ekonomiska ställningen. Utredningen fortsatte:

»De inkomstprövade förmånerna kan nämligen utgå med förhållandevis ringa belopp, beroende på att vederbörandes inkomst ligger strax under gränsen för rätt till dylik förmån. Dessa förmåner fastställdes vidare — som framgår av det nyss anförda — med hänsyn till sådana faktorer som vederbörandes civilstånd och andra makens inkomst- och förmögenhetsförhållanden. Utformningen och storleken av det kommunala bostadstillägget samt i vissa fall de faktiska bostadskostnaderna inverkar även på frågan om inkomstprövad folkpensionsförmån skall utgå eller ej. En ringa skillnad i något av angivna hänseenden mellan två invalidpensionärer kan medföra att den enes sjukhjälpstid maximeras till 730 dagar och den andres till 90 dagar. En höjning av invalidens hyra liksom ett kommunalt beslut om förmånligare bostadstillägg eller ett statligt beslut om ett nytt indextillägg kan medföra att invaliden flyttas från gruppen med den längre sjukhjälpstiden till den med den kortare.

Det kan inte anses rimligt att sjukhjälpstidens maximala längd skall vara beroende av en måhända ringa variation i någon eller några av så många faktorer som de nyssnämnda. Utredningen får därför bestämt avstyrka en lösning i enlighet med anförda alternativ.»

De anförda skälen mot den föreslagna lösningen har samma bärkraft när det gäller en gränsdragning för tillhörighet till sjukpenningförsäkringen som när fråga är om en gränsdragning beträffande sjukhjälpstidens längd. Utskottet avstyrker fördenskull bifall till de i motionerna I: 444 och II: 554 framförda yrkandena både såvitt avser tillhörigheten till sjukpenningförsäkringen och i vad angår sjukhjälpstidens längd. Såvitt utskottet har sig bekant har endast en annan metod för lösande av förevarande gränsdragningsproblem framförts, nämligen av socialförsäkringsutredningen, som i sitt nyssnämnda betänkande skisserat en särskild lösning av samordningsproblemen för blinda under 67 år. Denna lösning innebär i huvudsak följande.

Utredningen erinrar om en specialregel i folkpensioneringslagen, enligt vilken den som är blind städse skall anses lida av sådan höggradig nedsättning av arbetsförmågan, som i övriga fall kräves för rätt till invalidpension (sjukbidrag). Den åsyftade lösningen skulle innebära att denna specialbestämmelse samt stadgandena om blindtillägg i folkpensioneringslagen borttoges och att alltså för de blinda skulle gälla samma förutsättning för rätt till invalidpension som för övriga. De blinda, som inte uppfyllde denna förutsättning, dvs. som inte vore ur stånd att försörja sig genom sådant arbete som motsvarade deras krafter och färdigheter, skulle inte få invalidpension (sjukbidrag) jämte blindtillägg utan någon annan form av blindhetsersättning vid sidan om folkpensioneringen. Dessa blinda skulle därigenom inte falla under sjukförsäkringslagens inskränkande bestämmelser om folkpensionstagare (andra än ålderspensionärer) utan i sjukförsäkringshänseende behandlas som normalfallen. Övriga blinda skulle jämte folkpensionen få blindhetsersättning under samma förutsättning som blindtillägg nu. Den nya blindhetsersättningen skulle utgå med 1 000 kr. om året. Dock skulle blindhetsersättningen för icke folkpensionärer övergångsvis utgöra 1 200 kr. om året.

I remissyttrande över socialförsäkringsutredningens förslag har emellertid en dylik lösning avstyrkts av De blindas förening.

På grund av vad sålunda anförts finner utskottet att för närvarande förutsättningar icke föreligger för en annan ståndpunkt i förevarande fråga än den som departementschefen intagit. Utskottet vill i detta sammanhang även erinra om att ifrågavarande blinda folkpensionärer alltid — vare sig de är sjuka eller friska — uppbär en folkpension av minst 1 200 kr. om året eller för dag räknat mer än grundsjukpenningens belopp av 3 kr.

1953 års riksdag anhöll, efter förslag av andra lagutskottet i dess utlåtande nr 35, i skrivelse till Kungl. Maj:t om utredning huruvida sjukförsäkringslagen lämpligen borde kompletteras på sådant sätt att sjukpenningförsäkringen jämväl omfattade icke förvärsarbetande änkor och hem- och fränskilda kvinnor med minderåriga barn i hemmet. I förevarande proposition har framlagts förslag, enligt vilket

nämnda grupper i fortsättningen kommer att omfattas av den obligatoriska sjukpenningförsäkringen. Försäkringsskyddet utsträcker jämväl till att omfatta hustrun i fall av särlevnad mellan makarna utan hemskillnad.

Utskottet hälsar med tillfredsställelse denna betydande förbättring av sjukförsäkringen och tillstyrker i enlighet härmed förslaget i propositionen. Såsom påpekas i motionerna I: 443 och II: 553 har i propositionen inte helt tillmötesgåtts hemställan i motionerna I: 78 och II: 98 om förslag till årets riksdag om sådan komplettering av sjukförsäkringslagen, att sjukpenningförsäkringen kommer att omfatta jämväl icke förvärvsarbetande ensamstående kvinnor med minderåriga barn i hemmet. De icke förvärvsarbetande ogifta mödrarna omfattas nämligen icke av förslaget i propositionen. Med anledning härav vill utskottet anföra följande.

Motiven för det i propositionen framlagda förslaget torde ha varit att bidra till att en gift kvinna, som ägnat sig åt arbete i hemmet som husmor, skall — om mannen försvinner ur familjebilden genom att makarna flyttar isär med eller utan hem- eller äktenskapsskillnad eller mannen avlider — kunna fortsätta härmed, så länge hon har barn under 16 år kvar hos sig. Hon bör sålunda — om sammanlevnaden häves eller mannen avlider — få behålla sin förutvarande försäkring som hemmafru. För ogifta mödrar är situationen en annan, eftersom dessa i regel kan antagas antingen återta sitt förvärvsarbete inom en snar framtid efter barnets födelse eller vara icke förvärvsarbetande hemmadöttrar. Utskottet anser därför starka skäl föreligga för att i detta sammanhang särskilt tänka på de gifta och förut gifta mödrar som omfattas av förslaget i propositionen. Utskottet vill emellertid ingalunda bestrida att behov av skydd genom sjukpenningförsäkring kan föreligga i vissa fall, när en ogift kvinna med minderåriga barn i hemmet helt måste ägna sig åt hemmets skötsel. Sådana fall torde inte vara särdeles vanliga, och utskottet finner det lämpligt, att någon tids erfarenhet av den allmänna sjukförsäkringen avvaktas, innan ytterligare åtgärder vidtages på detta område. Utskottet kan därför icke tillstyrka, att kretsen av obligatoriskt sjukpenningförsäkrade nu utsträcker till att omfatta även sist avsedda personkategori. Utskottet förutsätter emellertid att denna fråga följes med uppmärksamhet.

Såsom framhålles i propositionen erfordras något slag av uppgiftsskyldighet för att sjuk-kassorna skall kunna få kännedom om de nya grupper hemmafruar, som föreslås skola införas under den obligatoriska sjukpenningförsäkringen. Departementschefen anser det böra ankomma på tillsynsmyndigheten för sjukförsäkringen att meddela föreskrifter härom. Utskottet förutsätter att dessa föreskrifter utfärdas i så god tid och får sådant innehåll, att de olägenheter som kan vidlåda kravet på uppgiftsskyldighet i görlig mån undvikas.

I övrigt har förslagen i propositionen, såvitt avser förevarande avsnitt, inte föranlett någon erinran från utskottets sida och ej heller eljest givit utskottet anledning till särskilt yttrande.

Frivillig sjukpenningförsäkring i allmän sjukkasse av vissa icke förvärvsarbetande medlemmar

Departementschefen

I frågan om ökade möjligheter för vissa folkpensionärer med flera att erhålla sjukpenningförsäkring i allmän sjukkasse uttalar departementschefen i huvudsak följande:

»Av vad förut anförts framgår att SFL utformats efter den principen, att sjukpenningen skall ersätta inkomstbortfall till följd av sjukdom. Sjukpenningförsäkringen omfattar sålunda i princip endast dem, som har en årsinkomst av förvärvsarbete om minst 1 200 kr. Från den angivna principen har, som nämnts, gjorts undantag för hemmafruarna. Vidare har möjlighet till frivillig sjukpenningförsäkring öppnats för vissa studerande.

Allt eftersom förberedelsearbetet för att sätta sjukförsäkringsreformen i kraft fortskred under år 1954, blev det mera klart för allmänheten hur den nya lagstiftningen skulle komma att verka i olika hänseenden. Härvid förspordes visst missnöje med att de som sedan gammalt varit medlemmar i de erkända sjukkassorna inte skulle kunna vara sjukpenningförsäkrade i de allmänna sjukkassorna, sedan de blivit folkpensionärer, med mindre de hade en årsinkomst av förvärvsarbete om minst 1 200 kr.

Socialförsäkringsutredningen har i sitt betänkande även behandlat frågan om rätt för andra än förvärvsarbetande, hemmafruar och studerande att vara sjukpenningförsäkrade i allmän sjukkasse. Utredningen har härvid framfört två alternativa lösningar av problemet. Den ena — alternativ I — avser en frivillig sjukpenningförsäkring för icke förvärvsarbetande gamla medlemmar i de erkända sjukkassorna, och den andra — alternativ II — en sådan försäkring för alla icke obligatoriskt sjukpenningförsäkrade, oberoende av ålder och hälsotillstånd. Utredningen föredrager, att det förstnämnda alternativet genomföres. Enligt detta skall medlem i erkänd sjukkasse, i den mån han inte är obligatoriskt sjukpenningförsäkrad (eller studerandeförsäkrad), äga behålla eller, vid upphörandet av den obligatoriska försäkringen, erhålla försäkring i vederbörande allmänna central-sjukkasse för en sjukpenning av högst samma storlek som den han vid 1954 års utgång var tillförsäkrad med avseende å de första 90 sjukhjälpdagarna. Rätt till försäkring skall dock föreligga endast under förutsättning att medlemmen är född år 1894 eller tidigare samt att han sedan den 1 januari 1935 varit medlem i erkänd sjukkasse. Sjukpenningen skall ej få överstiga 3 kr. och inte utgå då medlemmen åtnjuter sjukhusvård. Sjukhjälpstiden föreslås utgöra 90 dagar. Avgift anses böra utgå med samma belopp som det, till vilket avgiften i centralsjukkassan för motsvarande sjukpenning och 90 dagars sjukhjälpstid skulle beräknas för den som vid inträde i den vanliga frivilliga försäkringen är 54 år. Statsbidrag föreslås utgå med 20 % av utbetald sjukpenning. Uppkommande förluster skall påföras den obligatoriska försäkringen för grundsjukpenning i centralsjukkassan.

En reform i enlighet med detta alternativ kommer enligt utredningen att kunna på en gång omfatta högst omkring 150 000 personer. Årskostnaden vid maximal anslutning har beräknats till omkring 7,2 milj. kr., varav 1,44 milj. kr. skulle belöpa å statsbidrag och 2,16 milj. utgöra förlust. De verkliga kostnaderna antages dock — med hänsyn till att maximal anslutning inte kunde förväntas — bli väsentligt lägre. Under motsvarande förutsättningar skulle kostnaderna vid alternativ II bli resp. 43, 8,6 och 12,8 milj. kr.

Till utredningens ifrågavarande förslag hann statsmakterna inte taga ställning före den 1 januari 1955. Med hänsyn härtill och för att hindra uppkomsten av lucka i försäkringsskyddet utfärdades, efter beslut vid höstsessionen av 1954 års riksdag, den 17 december 1954 en lag med särskilda bestämmelser om frivillig sjukpenningförsäkring i allmän sjukkassa.

Enligt denna lag äger var och en, som var sjukpenningförsäkrad i erkänd sjukkassa vid utgången av år 1954 men som inte är sjukpenningförsäkrad enligt SFL, under första halvåret 1955 i vederbörande allmänna central-sjukkassa försäkra sig för samma sjukpenning som han vid utgången av år 1954 var tillförsäkrad i den erkända sjukkassan under de första 90 sjukhjälpdagarna. Var han då försäkrad för mer än 3 kr., får han dock försäkra sig endast för 3 kr. Sjukpenningen kompletteras med barntillägg enligt sjukförsäkringens vanliga regler. Endast hel sjukpenning kan utgå. Vid intagning å sjukhus reduceras sjukpenning om minst 2 kr. till 1:50 kr. Karenstiden utgör 3 dagar och sjukhjälpstidens maximum 90 dagar.

En förutsättning för att erhålla denna övergångsförsäkring är att anmälan göres före den 15 februari 1955. För den, som blivit sjukpenningförsäkrad enligt SFL men vars sjukpenningförsäkring sedermera upphör, skall motsvarande anmälan göras inom två veckor från erhållandet av beslutet härom. Den frivilliga försäkringen gäller från det den tidigare sjukpenningförsäkringen upphört och den anses utgöra fortsättning av den tidigare.

Avgiften har i lagen fastställts till för år räknat 12 gånger den tillförsäkrade sjukpenningens belopp. Statsbidrag utgår med 20 % av kassans utgifter för sjukpenning och 75 % av utgifterna för barntillägg.

Under remissbehandlingen av socialförsäkringsutredningens förslag i denna del har samtliga remissinstanser utom statskontoret ansett övervägande skäl tala för att det anordnas en särskild frivillig sjukpenningförsäkring i allmän sjukkassa för sådana medlemmar, som ej eljest är där sjukpenningförsäkrade. I valet mellan de av utredningen framlagda alternativen har allmänt förordats en begränsning till förutvarande medlemmar i erkända sjukkassor. I en del fall har föreslagits vissa uppmjukningar av utredningens alternativ I. Vissa sympatier för en förnyad utredning med en omprövning syftande mot alternativ II har uttalats i några fall. Även

tanken på att ge den frivilliga försäkringen begränsad giltighetstid har framförts.

För egen del har jag vid övervägande av denna fråga kommit till den uppfattningen att spørgmålet ännu ej är moget för ett slutligt avgörande. Goda skäl kan enligt min mening anföras för en allmän frivillig försäkring enligt utredningens alternativ II. En sådan kan måhända visa sig vara den lämpligaste metoden att skaffa täckning för vissa extrautgifter i anledning av sjukdom, till vilka icke folkpensionen förslår. Men en sådan sjukpenningförsäkring, oberoende av ålders- och hälsovillkor, skulle innebära ett väsentligt avsteg från de synpunkter, som hittills legat till grund för svensk sjukpenningförsäkring. Sjukpassorna skulle sannolikt ställas inför betydande bedömningssvårigheter. Kostnaderna skulle säkerligen bli avsevärda, och stora belopp skulle behöva täckas på annat sätt än genom avgifter från ifrågavarande försäkrade. Jag anser mig därför icke kunna förorda att en sådan försäkring nu införes.

I nuvarande läge anser jag den lämpligaste lösningen av förevarande problem vara att ge försäkring enligt lagen av den 17 december 1954 giltighet till utgången av juni månad 1960.

Såsom riks-försäkringsanstalten förordat, bör angivandet av den försäkringsberättigade personkretsen ändras så att medlem, som omfattats av övergångsförsäkringen eller den nya frivilliga försäkringen och därefter obligatoriskt sjukpenningförsäkrats, får teckna frivillig försäkring, när den obligatoriska försäkringen upphör.

Det kan tänkas att sjukkassememstrar icke utnyttjat sin rätt enligt övergångsanordningen. Jag förordar därför, att de ändock skola få försäkring, om de gör anmälan före den 31 juli 1955. Även i detta fall bör den frivilliga försäkringen betraktas som en fortsättning av den tidigare försäkringen. Sjukpenning bör dock icke utgå för tid före den 1 juli 1955 och ej heller försäkringsavgift erläggas för tiden före sistnämnda dag. Vidare bör i fråga om beräkningen av sjukhjälpstid gälla, att sådan tid före den 1 januari 1955 skall medräknas under vilken sjukpenning eller ersättning för sjukhusvård utgivits från erkänd sjukpassa, samt att sådan del av första halvåret 1955 skall medräknas varunder utgivits sjukpenning eller ersättning för sjukhusvård enligt huvudbestämmelserna i SFL eller enligt övergångsbestämmelserna till nämnda lag.

Att kräva en ny anmälan från dem, som försäkrats enligt övergångsanordningen under första halvåret 1955, torde icke vara nödvändigt, om försäkringen förlänges på oförändrade villkor.

Med anledning av vad Svenska sjukkasfeförbundet anført, förordar jag åtgärder för att begränsa sjukpenningbeloppen till en, två och tre kr. Nya försäkringar bör få tecknas endast i dessa belopp. De som i december 1954 hade en försäkring av kr. 1:50 eller 2:50 bör vid tecknandet av försäkringen få valrätt mellan en och två resp. två och tre kr. Försäkrad med två

eller tre kr. bör få välja lägre belopp i helt kronotal. Då, såsom nyss förordats, ny anmälan ej synes böra krävas av dem som är försäkrade enligt övergångsanordningen, bör dessa — om de så önskar — få behålla sin sjukpenning även om den utgör kr. 1: 50 eller 2: 50.

Övergångsanordningens bestämmelser om barntillägg och hempenning torde böra bibehållas.

I fråga om finansieringen har riksförsäkringsanstalten yrkat på en höjning av statsbidraget till sjukpenningförsäkringen från 20 till 25 %, medan Svenska sjukkassee förbundet anser att underskottet å försäkringen helt bör täckas av statsmedel. Jag finner ingen anledning att för ifrågavarande försäkring frångå det procenttal för statsbidraget, som enligt SFL gäller för annan frivillig sjukpenningförsäkring i allmän sjukkasse, eller 20 %. Uppkommande förluster bör — såsom utredningen föreslagit — påföras den obligatoriska försäkringen för grundsjukpenning i centralsjukkasen.»

Vad sålunda förordas i fråga om täckande av förlust bör enligt departementschefen gälla även i fråga om första halvåret 1955.

Enligt propositionen torde försäkringskostnaderna för helt kalenderår vid en anslutning av 50 % — drygt 75 000 personer — och en genomsnittlig sjukpenning av 2 kr. kunna beräknas till omkring 4,5 milj. kr. Statsbidraget skulle då för helt år uppgå till omkring 0,9 milj. kr.

Motion

I *motionen I: 442* uttalas, att en ändring av sjukhjälpstidens längd inom den här aktuella frivilliga sjukpenningförsäkringen till 730 dagar »även för ålderspensionärer» torde vara ur rättvisesynpunkt motiverad, och hemställas i samband härmed om ändring härutinnan i 3 § lagen den 17 december 1954 (nr 774). Motionärerna säger sig vidare anse, att då man ej kan pålägga ålderspensionärerna högre avgifter än de nuvarande för den frivilliga sjukpenningförsäkringen, uppkommande merutgifter bör täckas av statsmedel.

Utskottet

I likhet med departementschefen anser utskottet den lämpligaste lösningen i nuvarande läge av problemet om en frivillig sjukpenningförsäkring i allmän sjukkasse av andra än förvärvsarbetande, husmödrar och studerande vara att förlänga den för förutvarande medlemmar i de erkända sjukkasorna avsedda provisoriska lagstiftningen från 1954 års höstriksdag. Det måste tills vidare anses oklart vilket intresse för och behov av en dylik särskild sjukpenningförsäkring som föreligger och kan komma att föreligga. Enligt vad utskottet inhämtat hade vid utgången av anmälningstiden den 15 februari 1955 i hela landet omkring 84 000 sjukkasemedlemmar begagnat möjligheten att erhålla ifrågavarande försäkring. Detta torde innebära att endast omkring hälften av de därtill berättigade utnyttjat

sin rätt. Ovetskap om rätten kan dock antagas ha förelegat hos en del berättigade. Det kan enligt utskottets mening mycket väl tänkas att det behov, som skulle täckas genom ifrågavarande sjukpenningförsäkring, framdeles kan komma att bli tillgodosett på något annat sätt, som kan vara bättre även med hänsyn till dem som icke tidigare varit med i erkänd sjukkassa. Förevarande problem bör i enlighet härmed bli föremål för omprövning efter ytterligare någon tid. Utskottet finner det därför riktigt att i lagen kommer till direkt uttryck, att försäkringens giltighetstid tills vidare är begränsad. Den föreslagna tiden för förlängningen eller fem år finner utskottet vara ur olika synpunkter väl avvägd. Utskottet tillstyrker sålunda förslaget på denna punkt.

Utskottet anser det motiverat att — såsom föreslås i propositionen — ge de sjukkassemédlemmar, som inte utnyttjat sin rätt under första halvåret 1955, en ny möjlighet till den frivilliga försäkringen. Förslaget härutinnan tillstyrkes liksom också förslaget om automatisk förlängning av försäkringen för dem, som är försäkrade vid utgången av juni månad 1955.

I propositionen föreslås vissa mindre ändringar av lagen den 17 december 1954 i fråga om den personkrets, som får tillgång till försäkringen, och beträffande sjukpenningbeloppen. Utskottet tillstyrker dessa förslag.

I motionen I: 442 påyrkas att sjukhjälpstidens maximum för förevarande frivilliga försäkring av rättviseskäl fastställas till 730 dagar »även för ålderspensionärer». Utskottet anser anledning saknas att nu frångå beslutet vid 1954 års höstriksdag att sjukhjälpstidens maximum såväl för folkpensionärer som för övriga enligt förevarande lag frivilligt försäkrade skall utgöra 90 dagar. Bifall till det i motionen framställda yrkandet avstyrkes således.

Frågan om täckande av eventuellt uppkommande förlust å den tillfälliga försäkringen för första halvåret 1955 lämnades tills vidare öppen vid lagens antagande. Nu föreslås i propositionen att — i enlighet med vad socialförsäkringsutredningen förordat — förlust å den särskilda frivilliga försäkringen såväl för första halvåret 1955 som för tiden därefter skall påföras den obligatoriska försäkringen för grundsjukpenning i centralsjukkassan. I nyssnämnda motion, I: 442, uttalas att uppkommande merutgifter bör täckas av statsmedel, men det framgår ej klart av motionen, om uttalandet avser enbart förlust å försäkringen genom förlängning av sjukhjälpstiden för ålderspensionärer med oförändrade försäkringsavgifter eller om det omfattar även förlust i övrigt å försäkringen. Utskottet finner emellertid ej skäl föreligga att frångå Kungl. Maj:ts och socialförsäkringsutredningens ståndpunkt härutinnan och kan alltså inte ansluta sig till motionärernas eventuella önskemål i förevarande hänseende. Även på denna punkt biträdades sålunda det i propositionen framförda förslaget.

Vad i anslutning till förevarande avsnitt anförts i propositionen har i övrigt ej givit utskottet anledning till särskilt yttrande.

Sjukpenning under samordningstiden i vissa fall av yrkesskada

Departementschefen

Mellan den nya yrkesskadeförsäkringen och den allmänna sjukförsäkringen har en genomgripande samordning skett för viss tid, den s. k. samordningstiden. Enligt 11 § YFL sträcker sig samordningstiden t. o. m. nittionde dagen efter den då yrkesskada inträffar, dock längst till den dag skadan medför rätt till livränta. De i SFL och YFL fastslagna samordningsreglerna stadgar bl. a. — framhåller departementschefen — att yrkesskada under samordningstiden i princip skall behandlas på samma sätt som vanlig sjukdom. Departementschefen fortsätter:

»De som icke är sjukförsäkrade — i huvudsak här ej mantalsskrivna utlänningar — får emellertid enligt en specialregel i YFL även under samordningstiden ersättning från yrkesskadeförsäkringen, dock med tillämpning av SFL:s regler om ersättningens storlek.

Som framgår av vad jag tidigare anfört är vissa av de sjukförsäkrade ej sjukpenningförsäkrade. Det gäller dem som ej fyllt 16 år och sådana personer över denna åldersgräns, som inte har en årsinkomst av förvärvsarbete om minst 1 200 kr. och icke är sjukpenningförsäkrade i egenskap av hemmafru (eller studerande). Dessa kategorier kan mycket väl vara anställda. Vid yrkesskada erhåller de emellertid på grund av nyssnämnda samordningsregler f. n. ingen sjukpenning. Enligt SFL:s regler kan vidare rätten till sjukpenning under samordningstiden upphöra på grund av utförsäkring.

I sitt betänkande om sjukförsäkring och yrkesskadeförsäkring föreslog socialförsäkringsutredningen att i fall, då den skadade var sjukförsäkrad men ej sjukpenningförsäkrad, under samordningstiden sjukpenning skulle utgå från yrkesskadeförsäkringen enligt YFL:s regler, medan sjukvård ersättningen skulle utgå från sjukkassan. För utförsäkringsfallen föreslogs att samordningstiden skulle upphöra vid utförsäkring. På grund av framför allt den kritik mot förslaget på dessa punkter, som framfördes från försäkringshåll, lagfästes inga särskilda bestämmelser för ifrågasvarande grupp av arbetstagare.

Under den tid, som den nya försäkringen varit i funktion, har emellertid berättigade önskemål framkommit om en översyn av lagstiftningen i förevarande hänseende. På grund härav fann jag mig böra upptaga frågan till omprövning. En promemoria i ärendet upprättades inom socialdepartementet.

Med hänsyn till den kritik, som riktats mot socialförsäkringsutredningens förslag, förordades i promemorian att sjukpenning i hithörande fall skulle utges av sjukkassan. Bl. a. för att minska prövningssvårigheterna hos kassan skulle endast olycksfallsskadorna, alltså ej yrkessjukdomarna, medtagas. Reformen skulle vidare avse endast anställda och ej elever i yrkesskolor. Sjukpenningen skulle i regel motsvara sjukförsäkringens

grundsjukpenning eller tre kr. om dagen. Enligt närmare föreskrifter av tillsynsmyndigheten — riksförsäkringsanstalten — skulle i vissa fall högre sjukpenning kunna utgå. Slutligen skulle ifrågavarande olycksfalls-skador undantagas från sjukförsäkringens sammanläggningsregler så att utförsäkring icke skulle kunna ske under samordningstiden.

Vid remissbehandlingen av promemorian har meningarna kring ifrågavarande spörsmål varit ganska delade.

För egen del ansluter jag mig till dem, som anser att den nuvarande ordningen ej är tillfredsställande och att åtgärder bör vidtagas så att ifrågavarande personkategorier — såsom var fallet före den 1 januari 1955 — vid yrkesskada får skydd i form av sjukpenning.

Beträffande frågan om vilket organ, som skall svara för ersättningen till dessa persongrupper under samordningstiden, torde man ha att välja mellan följande tre alternativ. Ett är att, såsom i departementspromemorian förordats, lägga såväl sjukpenning- som sjukvårdsersättningen på sjukkassan. Ett annat är att, såsom socialförsäkringsutredningen föreslagit, låta sjukvårdsersättningen utgå från sjukkassan och eventuell sjukpenning från yrkesskadeförsäkringsinrättningen. Och ett tredje är att, i enlighet med vad Socialförsäkringsbolagens förening ifrågasatt, låta såväl sjukpenning- som sjukvårdsersättningen ankomma på försäkringsinrättningen. I fråga om det tredje alternativet må erinras om att ca 20 % av alla yrkesskador aldrig föranleder sjukskrivning och att i en del av de övriga under den första tiden endast sjukvårdsersättning är aktuell. Mot det förstnämnda alternativet kan anföras framför allt — såsom skett under remissbehandlingen — att sjukkassorna skulle åläggas att pröva den mången gång svåra frågan huruvida yrkesskada föreligger. Mot mellanalternativet talar den administrativa olägenheten av att skaderegleringen för viss tid skall ske både hos sjukkassa och försäkringsinrättning.

Vid övervägande av denna fråga har jag stannat för det av socialförsäkringsutredningen framförda alternativet. Jag förordar alltså att bestämmelser införes i YFL, enligt vilka sjukpenningen i här åsyftade fall skall utbetalas av yrkesskadeförsäkringsorganen, medan sjukvårdsersättningen alltså får utgå från sjukkassorna.

Vid en sådan lösning saknas anledning att — såsom i promemorian ifrågasatts — från ersättningsrätt undantaga yrkessjukdomarna. Jag finner vad under remissbehandlingen anförts icke böra föranleda, att reformen begränsas till arbetstagare under 16 år eller till endast vissa arbetstagare under nämnda åldersgräns. Reformen bör enligt min mening omfatta samtliga anställda, som är sjukvårds- men ej sjukpenningförsäkrade. Givetvis avses dock endast sådana, som är obligatoriskt yrkesskadeförsäkrade. — — —

I fråga om sjukpenningens storlek har man i remissyttrandena i allmänhet anslutit sig till förslaget att den i regel skall utgöra tre kr. Vad under 4 — *Bihang till riksdagens protokoll 1955. 9 saml. 2 avd. Förslag nr 29*

remissbehandlingen anförts har dock gjort mig betänksam mot promemorian förslag om sjukpenning till högre belopp efter skälighetsbedömning med tillämpning av grunder, som riksförsäkringsanstalten skulle fastställa. Även om det enligt vad jag nyss förordat blir försäkringsinrättningarna och ej sjukkassorna, som har att utge sjukpenningen, anser jag att högre sjukpenning än tre kr. bör utgå endast till dem som har en beräknad årlig inkomst av anställning om minst 1 800 kr. Den högre sjukpenningen kommer sålunda att utgå allenast till dem som skulle ha varit tilläggsjukpenningförsäkrade, därest de omfattats av den obligatoriska grundsjukpenningförsäkringen.

Vad beträffar utförsäkringsfallen torde — då sjukpenningregleringen för de övriga fallen lägges på försäkringsinrättningarna — vara naturligtast med en lösning enligt vad socialförsäkringsutredningen föreslagit och riksförsäkringsanstalten nu förordat, nämligen att samordningstiden upphör senast då utförsäkring sker.

Kostnaderna för yrkesskadeförsäkringsinrättningarna vid ett genomförande av vad jag nu förordat torde bli helt obetydliga. Jag finner ingen anledning föreligga att för täckande av dessa kostnader överföra medel från sjukförsäkringen till yrkesskadeförsäkringen.

Med anledning av vad under remissbehandlingen anförts härutinnan förordar jag att lagändringarna sättes i kraft den 1 juli 1955 och alltså ej ges retroaktiv verkan.»

Enligt vad som anföres i specialmotiveringen har ikraftträdandebestämmelserna utformats i överensstämmelse med de vedertagna principerna för lagstiftningen på detta område.

Motioner

I *motionen II: 16* hemställas, att riksdagen måtte för sin del besluta sådan ändring i lagen om allmän sjukförsäkring, att — vid olycksfall i arbete — arbetstagare under 16 års ålder tillförsäkras rätt till sjukpenning (såväl grund- som tilläggsjukpenning) under den s. k. samordningstiden. I *motionen I: 366* göres den analoga hemställan, att riksdagen måtte besluta sådan ändring av lagen om allmän sjukförsäkring, att anställd under 16 år vid yrkesskada tillförsäkras sjukpenning enligt samma grunder som gäller för övriga anställda.

I *motionerna I: 443* och *II: 553* hemställas att den i propositionen föreslagna ändringen av 11 § YFL förklaras vara gällande fr. o. m. den 1 januari 1955.

Utskottet

Som följd av statsmakternas beslut vid 1953 och 1954 års riksdagar kan det i vissa fall av yrkesskada inträffa att den skadade under hela eller del av den s. k. samordningstiden inte kan få någon sjukpenning, enär han visserligen är sjukförsäkrad men ej sjukpenningförsäkrad enligt sjuk-

försäkringslagen. Samma resultat kan inträda vid utförsäkring enligt sjukförsäkringslagen i fråga om sjukpenning och ersättning för sjukhusvård.

Den i propositionen föreslagna lösningen av ifrågavarande samordningsproblem finner utskottet vara den mest ändamålsenliga. Utskottet tillstyrker därför propositionens förslag. Detta är mera vittomfattande än det som påyrkats i motionerna I: 366 och II: 16, i det att förslaget täcker även andra fall av sjukförsäkrade men ej sjukpenningförsäkrade arbetstagare än sådana som är under 16 år. Motionärerna har visserligen i båda fallen föreslagit att ändring skulle ske i sjukförsäkringslagen och inte i yrkesskadeförsäkringslagen såsom föreslås i propositionen, men motionärernas syfte torde var helt tillgodosett vid bifall till propositionen.

Mot yrkandet i motionerna I: 443 och II: 553 om att förevarande lagändring skall ges retroaktiv giltighet från den 1 januari 1955 talar administrativa och principiella skäl, och utskottet avstyrker yrkandet.

Utskottets hemställan

På grund av vad ovan anförts får utskottet hemställa,

A. att riksdagen måtte — med avslag å motionerna I: 442 samt I: 443 och II: 553 ävensom I: 444 och II: 554 — för sin del antaga de vid propositionen fogade förslagen till

1) lag angående ändring i lagen den 3 januari 1947 (nr 1) om allmän sjukförsäkring,

2) lag om ändring i lagen den 17 december 1954 (nr 774) med särskilda bestämmelser om frivillig sjukpenningförsäkring i allmän sjukkassa,

3) lag angående ändrad lydelse av 11 § lagen den 14 maj 1954 (nr 243) om yrkesskadeförsäkring,

4) lag angående ändring i lagen den 29 juni 1946 (nr 431) om folkpensionering,

5) lag angående ändrad lydelse av 16 § 1 mom. lagen den 26 juli 1947 (nr 530) om särskilda barnbidrag till änkors och invaliders m. fl. barn, samt

6) lag angående ändring i lagen den 26 juli 1947 (nr 531) om bidrag till änkor och änklingar med barn;

B. att motionerna I: 78 och II: 98 ävensom I: 366 samt II: 16, i den mån de icke kan anses besvarade genom vad utskottet ovan anført och hemställt, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 29 april 1955

På andra lagutskottets vägnar:

DAVID NORMAN

Vid detta ärendes behandling har närvarit

från första kammaren: herrar Norman, Nils Elowsson, Sunne, Axel E. Svensson*, fru Carlqvist, herr Magnusson, fru Hamrin-Thorell* och herr Alvar Andersson;

från andra kammaren: fru Johansson i Norrköping*, herrar Hagård*, Lundberg, Carlsson i Bakeröd, fröken Höjer, herrar Bengtsson i Varberg, Rimmerfors och fru Eriksson i Ängelholm.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservationer

- 1) av herrar *Magnusson* och *Hagård*; samt
 - 2) av fröken *Höjer*.
-